

Marijana Kovačević

Zlatari Pavao i Stjepan Petrovi iz Kotora – majstori gotičkih ophodnih križeva iz Nina, Božave, Ugljana i Kali?

Marijana Kovačević
Odjel za povijest umjetnosti
Sveučilište u Zadru
Obala kralja Petra Krešimira IV. 2
HR - 23 000 Zadar

Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper
Primljen / Received: 18. 1. 2014.
Prihvaćen / Accepted: 13. 9. 2014.
UDK: 739.1:247.9(497.5 Dalmacija)
739.1 Petrov, Pavao
739.1 Petrov, Stjepan

The article presents substantial and hitherto mostly unpublished archival material concerning two master goldsmiths who were active in Zadar during the late fourteenth and the first half of the fifteenth century. Originally from Kotor, these goldsmiths acquired considerable reputation as well as possessions through the versatility of their work over the course of several decades. The fact that both came from Kotor and shared the same patronymic taken together with the information obtained from archival records, especially those which confirm their contacts point to the possibility that they may have been brothers. This would strengthen the existing hypothesis that goldsmith Pavao Petrov made the processional cross from Božava, dated to the late fourteenth or early fifteenth century, as well as the possibility that Stjepan Petrov was responsible for a similar cross now from Nin. Professor Ivo Petricioli linked cautiously the cross from Nin, signed by a master goldsmith called Stjepan, with Stjepan Crnjina, also known as Francoj, who collaborated with goldsmith Francesco da Milano, and saw it as part of a group of crosses displaying similar iconographic and stylistic features, all of which come from the island parishes across the Zadar archipelago, including the aforementioned cross from Božava. For this reason, it seems opportune to dedicate this article to the memory of professor Petricioli and mark the anniversary of his death by examining the attribution of Gothic processional crosses from the Zadar region as a theme which benefitted enormously from his scholarly contributions.

Keywords: Zadar, Kotor, fourteenth century, metalwork, processional crosses

Opću analizu ophodnih križeva u zadarskoj srednjovjekovnoj baštini i njihov razvoj oslikao je I. Petricioli prije više desetljeća,¹ a njegovi su zaključci otada tek minimalno modificirani, ali znatno nadopunjavani kasnijim rezultatima drugih istraživača, ponajviše N. Jakšića.² Upravo jednom ophodnom križu, onom opatice Pave, Petricioli je posvetio prvi članak koji se u našoj povijesti umjetnosti u cijelosti bavi nekim zadarskim zlatarskim radom,³ ako isključimo škrinju Sv. Šimuna. Takva pažnja poklonjena nekom ophodnom križu ne bi smjela čuditi prisjetimo li se da je jedna od prvih vijesti o zadarskome srednjovjekovnom zlatarstvu vezana upravo uz srebrni križ koji je prema oporučnoj želji jednog Zadrana za crkvu Sv. Jakova u Santiagu de Composteli 1144. godine načinio zadarski zlatar Matej.⁴

U korpusu arhivskih vijesti o zadarskim zlatarima posljednjih desetljeća 14. i početka 15. st. množinom i zanimljivošću izdvajaju se dokumenti o dvojici kotorskih zlatara koji su imali isti patronimik. Temeljitom analizom rečenih dokumenata, donijetih u tekstu koji slijedi, nastojat će se, u drugome dijelu članka, razmotriti problem autorstva nekoliko ophodnih križeva gotičkog stila koji pripadaju mahom zadarskim otočkim župama i datiraju se potkraj 14. i početkom 15. st., a koje je upravo profesor Petricioli okupio u stilski i ikonografski kompaktnu grupu. Arhivske vijesti o dvojici zlatara u nastavku su iznijete kronološkim redom njihova prvoga pojavljivanja u Zadru. Stoga, budući da se Pavao Petrov u Zadru spominje češće i duže, ali i osam godina prije Stjepana Petrova, slijede ponajprije vijesti o Pavlu.

Arhivske vijesti o zlataru Pavlu Petrovu iz Kotora

Zlatar Pavao pok. Petra, stanovnik Zadra, prvi se put spominje 10. ožujka 1377. godine kada je u jednom spisu zabilježen u ulozi svjedoka,⁵ a nakon toga tek 17. rujna 1385. godine kada se ponovno javlja u istom svojstvu, ovaj put označen i svojim kotorskim podrijetlom.⁶ Kao svjedok spominje se i 4. lipnja 1387. godine u dokumentu sročenu pred kućom svog zemljaka, zlatara Stjepana Petrova iz Kotora koja se nalazila u ulici Sv. Lovre,⁷ a zatim i 20. kolovoza zajedno sa zlatarom Emerikom Krnjićem iz Dubice.⁸

Zbog oštećenja spisa nažalost nije moguće utvrditi može li se zlatar Pavao Petrov iz Kotora poistovjetiti sa zlatarom, sinom Petra iz Kotora, koji je 29. listopada bio imenovan svjedokom u sporu što je još 8. kolovoza te godine izbio između zlatara Produla iz Zadra i izvršitelja oporuke Pavla de Medija.⁹ Naime, u to su vrijeme u Zadru djelovala dvojica zlatara iz Kotora s tim patronimikom, pa nije moguće utvrditi radi li se o Pavlu ili o već spomenutom Stjepanu. Vjerojatnije je riječ o zlataru Stjepanu pok. Petra iz Kotora, jer se on nekoliko puta javlja s Produlom u ulozi svjedoka.

Dana 4. rujna 1388. godine Pavla je svojim zastupnikom imenovao zlatar Emerik Krnjić, a dokument je ponovno sročen pred dućanom zlatarskog majstora Stjepana.¹⁰ Pavao se 20. studenog 1389. godine opet javlja kao svjedok, tada po prvi put označen kao zlatarski majstor,¹¹ a 17. srpnja 1390. godine, kada je prvi put označen kao građanin Zadra, kupio je četiri gonjaja vinograda na Bokanjcu.¹²

Pavao je 26. ožujka 1392. godine u Zadru kupio i kuću u blizini Velikog trga (poljane). Uz suglasnost majke i braće prodao mu ju je Matej, sin pok. krojača Fažola, za cijenu od sto dukata.¹³ Vjerojatno je riječ o njegovoj kući koja se nalazila u ulici Sv. Kuzme i Damjana *de Perna*,¹⁴ gdje je 27. lipnja sročen darovni ugovor kojim je zlatar svojoj bivšoj služavki Stani darovao neke posjede i predmete, među kojima i nešto srebrnog nakita. Pavao je rečenoj Stani darovao drvenu kuću kod crkve Sv. Vida, onaj isti vinograd na Bokanjcu koji je prije kupio od Pribca Milešina, nešto odjeće, među kojom i plavu žensku tuniku s četrdeset okruglih srebrnih pozlaćenih puceta, a od ostalog nakita tri para srebrnih pozlaćenih naušnica i tri srebrna pozlaćena prstena.¹⁵ Sudeći prema navedenim darovima, Pavao je bio vrlo imućan pa čudi što se u spisu izrijekom napominje da je on *homo sui iuris*, iz čega se može zaključiti da je tada bio vrlo mlad. Pavao je nedugo zatim, 6. srpnja, primio dotu za buduću ženu Katarinu, kćer trgovca Zucia iz Ferma u iznosu od čak devet stotina libara. U dotu je pripadala i zemlja u

Lukoranu, a međaš te zemlje bio je posjed zlatara Produla. Pavao je od Katarine primio i četrismo libara što ih se obvezao čuvati i predati Katarininom kćeri Pasini, ujedno kćeri pokojnoga zadarskog zlatara Dujma Vukova, kada se ona bude udavala. Zlatar se pokćerku Pasinu obvezao i uzdržavati do njene udaje, a iz navedenog proizlazi da se nakon smrti zlatara Dujma Vukova njegova udovica Katarina preudala za zlatara Pavla Petrova iz Kotora.¹⁶ Dana 4. listopada Pavao je kupio od Ruže, udovice

1. Stjepan Petrov iz Kotora (?), ophodni križ iz Nina, avers, Nin, Riznica župne crkve (foto: Ž. Bačić)

Stefano di Pietro da Cattaro (?), croce processionale da Nona, verso, Nona, Tesoro della chiesa parrocchiale

2. Pavao Petrov iz Kotora, ophodni križ iz Božave, avers, Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru (SICU) (foto: Ž. Bačić)

Paulo di Pietro da Cattaro, croce processionale da Bozava, verso, Mostra permanente d'arte sacra a Zara (SICU)

3. Pavao Petrov iz Kotora, ophodni križ iz Božave, revers, Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru (SICU) (foto: Ž. Bačić)

Paulo di Pietro da Cattaro, croce processionale da Bozava, recto, Mostra permanente d'arte sacra a Zara (SICU)

pok. krojača Fažola, skrbnice njenih i Fažolovih sinova Krešula i Ivana, dio nekih stuba koje su pripadale rečenoj dvojici, za cijenu od sedamdeset libara. Stube su se nalazile kod crkve Sv. Kuzme i Damjana *de Perna*, a u granicama se spominje prolaz u posjedu zlatara Pavla. Ugovor je bio sročćen u zlatarovoju kući koja se nalazila u susjedstvu tog stubišta, kod crkve Sv. Kuzme i Damjana *de Perna*, pa je zacijelo riječ o onoj istoj kući što ju je Pavao u ožujku te godine kupio od Mateja Fažolova, trećeg brata spomenutih Krešula i Ivana.¹⁷

Dana 25. listopada Pavao se javlja kao svjedok,¹⁸ a 21. ožujka sljedeće godine kao zastupnik krojača Antuna Vidojeva kada mu isplaćuje svotu novca što ju je namaknuo od Antunova dužnika. Taj je dužnik bio onaj

isti Matej, podstrigač sukna, sin pok. krojača Fažola od kojeg je zlatar godinu prije kupio kuću.¹⁹ Zlatara Pavla i plemića Kožu de Begnu tužio je 19. travnja plemić Šimun, sin Kreše de Nassisa, zbog nekog prstena sa safirom koji je u međuvremenu bio oštećen, a rečenoj je dvojici bio povjeren na čuvanje.²⁰ Pavao je zatim 30. rujna prodao za deset dukata Jurju Martinušićevu od roda Lasnić iz Bićine muški pojas, centuru²¹ koja se sastojala od deset unca i jedne kvarte srebra i zelene tkanine na koju je to srebro bilo aplicirano. Kupac se obvezao rečenu svotu isplatiti u roku od tri mjeseca, a u ugovoru se nažalost ne navodi je li taj pojas bio Pavlov rad.²²

Majstor se 6. ožujka 1394. godine još jednom javlja u svojstvu svjedoka,²³ a 14. ožujka posudio je Anđelu, sinu

pok. podstrigača sukna Nikole srebrnu reljefnu kopču za centuru tešku trinaest unca, srebrnu mušku centuru na plavoj svilenoj podlozi tešku sedam unca i jednu kvartu te srebrni emajlirani poklopac za kutijicu težak jedanaest unca. Istaknuto je da je svaka od dvadeset i četiri unce, koliko su zajedno težili kopča i poklopac, vrijedila čak dva dukata, što je natprosječna, gotovo dvostruka cijena u odnosu na tada uobičajenu cijenu unce srebra, a razlog tomu bez sumnje je emajlirani ukras. Anđeo se obvezao do sljedećeg travnja Pavlu vratiti navedene predmete ili odgovarajuću protuvrijednost u novcu, no čini se da je to učinio tek 31. svibnja sljedeće godine kada je dokument poništen.²⁴

Dana 12. svibnja 1394. godine Pavao je kupio neko zemljište od zadarskoga kanonika Jurja Delavčića, za cijenu od dvjesto dvadeset i pet libara. Teren je bio djelomično zasađen vinovom lozom i ograđen mocirom, a nalazio se kod crkve Sv. Ivana *in Maceriis*. Ugovor je bio sročan u zlatarovo kući kod crkve Sv. Kuzme i Damjana.²⁵ Dana 7. lipnja Pavao je ponovno zabilježen kao svjedok kod poništenja nekog spisa,²⁶ a zatim u istom svojstvu i 25. srpnja kada zlatar Stjepan Crnjin prima na trogodišnji rad zlatara Benedikta Jakovljeva iz Zdenca.²⁷ Pavao se kao svjedok javlja i 13. srpnja 1395. godine zajedno sa zlatarima Emerikom Krnjićem i Pavlom Novakovim zvanim Lazanja.²⁸ 20. svibnja 1396. godine kupio je od vlaha Radislava Miroševića iz katuna Mirka Tvrdojevića tri magarca i jednu magaricu za cijenu od pedeset libara,²⁹ a 20. kolovoza opet je zabilježen kao svjedok u jednoj ispravi.³⁰

Pavao se kao svjedok javlja i 30. lipnja sljedeće godine,³¹ a 16. rujna kupio je na dražbi kuću koja se nalazila u blizini crkve Sv. Kuzme i Damjana *de Perna*. Cijenu u iznosu od dvjesto dvanaest dukata isplatio je Andriji pok. Zoila de Cesanisa te tako proširio svoj posjed na tom mjestu, budući da se kuća jednim dijelom nalazila na Velikom trgu, a da joj je sjeveroistočno bila ulica što vodi na Veliki trg, kao i već postojeći zlatarov posjed s kućom. Nova je kuća bila kamena, pokrivena dijelom opekom, a dijelom kamenim pločama, a imala je više soba i salona, kuhinju (ili kuhinje?), kamine i stube što su se spuštale u zajedničko dvorište.³² Pavla je zatim 25. studenog zlatar Franjo Antunov iz Milana imenovao jednim od svojih zastupnika u sporu sa zlatarom Bartulom Bogdanovim iz Zadra.³³

U spisu datiranu 10. ožujka 1398. godine spominje se presuda što je protiv Pavla bila donijeta 24. veljače te godine, a u korist plemića Jurja de Zadulinisa, zbog novčanog iznosa od stotinu dukata. Zadarska je Kurija odredila da se taj dug podmiri prodajom Pavlova vinograda kod crkve Sv. Ivana na Relji pa je 11. ožujka Pavao bio pozvan da oštećenom Jurju isplati taj dug.³⁴

4. Stjepan Petrov iz Kotora ili Pavao Petrov iz Kotora, ophodni križ iz Ugljana, avers, Ugljan, Samostan Sv. Jeronima (foto: M. Kovačević) *Stefano di Pietro da Cattaro o Paulo di Pietro da Cattaro, croce processionale da Ugljan, verso, Monastero di S. Girolamo*

Dana 3. svibnja Pavao se javlja kao svjedok zajedno sa zlatarom Stjepanom Petrovim iz Kotora,³⁵ a 7. svibnja kupio je od plemića Kože Matejeva de Begne dvadeset maraka srebra za cijenu od pet dukata po marki, ukupno stotinu dukata.³⁶ Dana 24. lipnja konačno je prodan na dražbi prije spominjan Pavlov vinograd u blizini crkve Sv. Ivana *in Maceriis*. Kupio ga je Bartul Marinov iz Milana pa je taj novac Pavao vratio Jurju de Zadulinisu, sukladno već spomenutoj presudi donijetoj 24. veljače 1398. godine. Tom je prigodom zabilježeno i da je zlatar rečenom Jurju bio dužan navedenih stotinu dukata za dvadeset maraka srebra što ih je od njega bio kupio za pet dukata po marki.³⁷ No čini se da je Pavao kod spomenute crkve Sv. Ivana imao još posjeda jer se jedan spominje 21. srpnja kao međaš nekog vinograda.³⁸

Pavao se zatim tijekom više od dvije godine javlja isključivo kao svjedok: 27. prosinca iste godine,³⁹ a zatim 7. lipnja⁴⁰ i 22. kolovoza 1399. godine⁴¹ te 6. ožujka⁴² i 18. listopada 1400. godine.⁴³

Dana 19. listopada iste godine Pavao od plemića Kože de Begne ponovno kupuje srebro, ovaj put pet maraka, obvezavši mu se za njega u roku od godine dana platiti dvadeset i pet dukata,⁴⁴ a 15. studenog majstora je svojim zastupnikom imenovao Luka, nezakoniti sin plemića Bartula de Cipriana.⁴⁵ Pavao se zatim javlja kao svjedok i u ugovoru sročenu 30. studenog u njegovoj kući u ulici Sv. Kuzme i Damjana *de Perna*,⁴⁶ a u istoj je ulazi zabilježen i u spisima datiranim 19. kolovoza⁴⁷ i 7. studenog 1401. godine.⁴⁸

Pavao i mornar Vlatko Dragoribić prodali su 20. kolovoza prije spomenutom Luki Bartolovu de Ciprianu i Nikoli Kukešiću iz Paga svoju barku za cijenu od trideset dukata.⁴⁹

Tijekom 1402. godine Pavao se javlja u trima spisima: 2. siječnja kao svjedok u spisu sročenu u ulici Sv. Kuzme i Damjana *de Perna* gdje se nalazila njegova kuća,⁵⁰ 18. ožujka kada je svojim zastupnikom imenovao podstrigača sukna Martina iz Šibenika, da u njegovo ime potražuje dug od Jurja Sešelića iz Karlobaga,⁵¹ a zatim ponovno u svojstvu svjedoka zajedno sa zlatarom Benediktom Jakovljevim iz Zdenca kada 30. svibnja zlatar Jakov Farkašević prima na devetogodišnji nauk Petra, sina Milka Galcijeva Mirosića iz Kobilice.⁵²

Dana 3. veljače 1403. godine spominje se Pavlov posjed kao međaš jednog vinograda u Lukoranu na Ugljanu,⁵³ a 6. veljače majstor je od plemića Kože Matejeva de Begne kupio još jednom pet maraka čistog srebra te mu se obvezao za primljeno srebro do travnja platiti trideset dukata.⁵⁴ No Koža će ga 25. srpnja 1408. godine tužiti zbog neplaćanja tog iznosa i još jednog duga za šest maraka srebra koje je zlatar od njega kupio 17. ožujka 1405., a Pavao će taj dug od ukupno šezdeset dukata konačno podmiriti tek 11. kolovoza 1413. godine kada je tužba poništena.⁵⁵

U međuvremenu je Pavao 15. ožujka 1403. godine kupio još jednu kuću kod crkve Sv. Kuzme i Damjana, a prodala mu ju je Ruža, žena pok. krojača Fažola. Od njenih je sinova, uz Ružinu suglasnost, Pavao prije bio kupio sve svoje posjede koji su se nalazili u sjeverozapadnim i jugoistočnim granicama novokupljene kuće. Ta je kuća bila drvena s kamenim stubištem, pokrivena opekom, nalazila se na zemljištu koje je bilo u vlasništvu crkve Sv. Kuzme i Damjana, a cijena joj je iznosila dvjesto pedeset libara. Ugovoreno je također da će Pavao davati pet i pol libara godišnje i jednu svijeću u vrijednosti od dvadeset solada crkvi Sv. Kuzme i

Damjana za najam terena.⁵⁶ Posljednju ratu ugovorene cijene u iznosu od pedeset libara Pavao je Ruži isplatio 28. travnja 1404. godine u svojoj kući.⁵⁷

U međuvremenu je Pavao 17. travnja 1403. godine rektoru crkve Sv. Kuzme i Damjana *de Platea*, arhiđakonu Marinu de Butadeisu, isplatio ugovorenu cijenu najma terena na kojem se nalazila spomenuta kuća te još jednog terena u vlasništvu te crkve. Ukupna cijena najma za vrijeme proteklo od Pavlove kupnje dotične kuće i za buduće dvije godine bila je utanačena na sedam libara i dvadeset solada.⁵⁸ Istog je dana i pred istim svjedocima spomenuti arhiđakon Marin de Butadeis od Pavla naručio kalež od srebra bolonjske kakvoće (*de liga bolengnorum*), pozlaćen i urešen emajlom, te patenu, a sve zajedno trebalo je težiti deset unca. Za materijal i zlatarov rad naručitelj je odmah isplatio ukupnu cijenu koja je iznosila deset dukata.⁵⁹

Dana 11. svibnja Pavao se zajedno s marangonom Ivanom pok. Bedrice⁶⁰ javlja kao svjedok kod biranja svećenika Mihovila Jasnića u kanonički zbor katedrale,

5. Stjepan Petrov iz Kotora ili Pavao Petrov iz Kotora, ophodni križ iz Kali, detalj aversa, Kali, župna crkva Sv. Lovre (foto: M. Kovačević)
Stefano di Pietro da Cattaro o Paulo di Pietro da Cattaro, croce processionale da Kali, dettaglio del verso, chiesa parrocchiale di S. Lorenzo

6. Stjepan Petrov iz Kotora ili Pavao Petrov iz Kotora, ophodni križ iz Kali, detalj aversa, Kali, župna crkva Sv. Lovre (foto: M. Kovačević)
Stefano di Pietro da Cattaro o Paulo di Pietro da Cattaro, croce processionale da Kali, dettaglio del verso, chiesa parrocchiale di S. Lorenzo

u sali nadbiskupske palače.⁶¹ Dana 16. siječnja 1404. godine Pavao se javlja kao svjedok u dokumentu u kojem je jedna od stranaka Dražica, udovica zlatara Stjepana Crnjina zvana Francoj,⁶² a u svojstvu svjedoka ponovno je zabilježen 24. veljače⁶³ i 17. travnja⁶⁴. Dana 21. travnja spominje se kao međaš u dvama spisima zlatarov posjed u Lukoranu.⁶⁵ Pavao se pak opet javlja kao svjedok 14. svibnja kada se klesar Andrija pok. Jurja obvezuje prioru samostana Sv. Augustina u Fermu izraditi neki klesani kamen za oltar, dvanaest kamenih stupova te još neke kamenoklesarske radove na Molatu,⁶⁶ a 18. listopada spominju se kao međaš u jednom spisu Pavlov posjed i posjed koji je dobio u ženinoj doti, a nalazili su se kod crkve Sv. Ivana *in Maceriis*.⁶⁷

Dana 23. svibnja 1405. godine ponovno se spominje Pavlov posjed u Lukoranu,⁶⁸ a 9. rujna izabrao ga je vojnik Ivan, sin Lovre de Castignolija iz Genove za izvršitelja svoje oporuke.⁶⁹ Nakon što je 1. listopada još jednom zabilježen kao svjedok,⁷⁰ Pavao se 6. studenog ponovno spominje u svojstvu izvršitelja oporuke rečenog Ivana iz

Genove kada donosi popis pokojnikovih dobara,⁷¹ kao i 3. siječnja 1407. godine kada je Ivanovu bratu Ambroziju de Castignolu iz Genove i njihovoj majci Lučini predano, u odsutnosti izvršitelja, sve što im je pokojnik oporučno ostavio. Ističe se da je jedan izvršitelj bio zarobljen od zadarskih neprijatelja, a sam zlatar je bio u vojnoj službi u zadarskoj vojsci.⁷²

Dana 23. svibnja 1407. (?) godine spominje se zlatar Petar Nikolin zvan Rankulin Albanac iz Kotora koji je na zahtjev majstora Pavla Petrova iz Kotora bio zatvoren u zadarskome komunalnom zatvoru zbog duga od dvjesto libara. Pavlu su tog dana za zatvorenika jamčili zlatarski majstori Jakov Farkašev i Lovro Ivanov iz Drivasta te neki Nikola Albanac, vjerojatno otac zatočenog zlatara Petra Albanca. Rečeni su se jamci Pavlu obvezali isplatiti dvjesto libara ukoliko zatočenik pobjegne.⁷³ No istog je dana Pavao posudio još sto libara spomenutom zlataru Petru Nikolinu zvanu Rankulin Albanac iz Kotora, a jamci navedeni u prethodnom spisu, zlatari Lovro Ivanov Albanac i Jakov Farkašev, sada se javljaju u ulozi svjedoka. Na Pavlov je zahtjev taj dokument poništen 13. siječnja 1408. godine, iz čega proizlazi da mu je dug dotad vraćen.⁷⁴

U međuvremenu je 27. lipnja 1407. godine od Pavla bio naručen još jedan zlatarski rad (sl. 12). Obvezao se Krešavi Ljubaniću iz Božave, gaštaldu crkve Sv. Nikole u Božavi načiniti križ od trideset i šest unca srebra venecijanske kakvoće (*lige venetiane*) s držačem (jabukom) od bakra. I križ i jabuku zlatar se obvezao pozlatiti o svom trošku, a od utanačenih dvjesto libara cijene križa naručitelj mu je odmah isplatio sedamdeset, dok je ostatak trebao isplatiti kada križ bude dovršen.⁷⁵

Dana 4. travnja 1408. godine još jednom se spominje Pavlov posjed u Lukoranu,⁷⁶ a zlatar se zatim 1. lipnja javlja kao jedna od stranaka u sporu što je nastao između njega i Vidula Nadalinova de Zadulinisa, zbog petnaestak unca obrađenog i pozlaćenog srebra, čiju cijenu u iznosu od četrdeset i šest libara rečeni Vidul zlataru nije pravovremeno platio. Spor je bio okončan tek 1. listopada sljedeće godine kada je Vidul podmirio dug.⁷⁷ U međuvremenu se Pavao javlja kao svjedok 20. listopada 1408. godine,⁷⁸ a 5. studenog imenovao ga je svojim zastupnikom Maksim de Castello kod utjerivanja duga od Stjepana Petrova iz Drača.⁷⁹

Dana 2. ožujka 1409. godine Pavao je u ulozi svjedoka zabilježen zajedno s kiparom Nucijem Ucinelijevim iz Ferma,⁸⁰ a u istom se svojstvu javlja i 4. travnja kod poništenja jednoga već spomenuta spisa.⁸¹

Nakon pada Zadra pod mletačku vlast 1409. godine, Pavao Petrov javlja se u još gotovo tridesetak dokumenata, a sve do 1436. godine kada se još uvijek spominje živ.⁸²

No 7. kolovoza iste godine u jednom se dokumentu u svojstvu svjedoka spominje njegov sin Donat za kojeg se navodi da je sin pokojnog zlatara Pavla.⁸³ Kao Pavao pok. Petra iz Kotora ovaj je zlatar zabilježen tek u rijetkim dosad poznatim spisima prve polovice 15. st.⁸⁴ Ipak, među spisima u kojima se zlatar Pavao spominje bez oznake očeva imena ili podrijetla, dvadesetak ih se sigurno odnosi upravo na Pavla Petrova iz Kotora, što je moguće utvrditi prema imenima zlatarove žene i djece koji se u tim dokumentima spominju.

Budućom temeljitom analizom arhivske građe 15. st. dobit će se možda potpunija slika o ovom zlataru koji je djelovao i tijekom većeg dijela prve polovine toga stoljeća. Izostanak navođenja imena Pavlova oca ili njegova podrijetla nije rijetkost ni u ovdje razmatranoj arhivskoj građi, a Pavao se posljednji put javlja s oznakom svoga kotorskog podrijetla 1414. godine, iz čega proizlazi da se u Zadru udomaćio u tolikoj mjeri da su ga smatrali Zadraninom,⁸⁵ što je predložio već C. Fisković.⁸⁶

Valja iz još jednog razloga izdvojiti upravo naveden dokument u kojem je Pavao posljednji put spomenut s oznakom svoga kotorskog podrijetla. Riječ je o oporuci

svećenika Mihovila, plebana crkve Sv. Mihovila u Zadru, sročenoj 12. svibnja 1414. godine. Oporučitelj je za izvršitelja svoje oporuke izabrao Pavlova sina Martina,⁸⁷ a navodi se da je zlatar Pavao svećeniku bio nećak. Rečenom je Martinu Mihovil ostavio deset dukata, a odredio je i da se na ime njegove ostavštine raspodijeli još po dvadeset i pet dukata svakom od četiriju sinova njegova nećaka, zlatara Pavla, što je poprilična svota. Jedan se Mihovilov legat odnosio na oslikavanje apside crkve Sv. Mihovila.⁸⁸ Istoj crkvi ostavlja i neki križ, a toj je crkvi kao i crkvama Sv. Kuzme i Damjana na predjelu Babe (*de Bebis*) te crkvi Sv. Marije *de Bongauldo* ostavio po jedan srebrni kalež. Kao svjedok je pri sastavljanju tog spisa zabilježen u to doba najznačajniji zadarski slikar, Menegelo Ivanov de Canali iz Venecije.⁸⁹ Budući da su spomenuti kaleži već tada bili dio liturgijske opreme navedenih crkava, te u svjetlu podatka o rodbinskim vezama između rečenog svećenika i zlatara Pavla, ne smije se isključiti mogućnost da su ti kaleži bili upravo Pavlovi radovi. Navedeno je tim vjerojatnije što je od Pavla 1403. godine već bio naručen jedan kalež, upravo za crkvu Sv. Kuzme i Damjana, ali onu u blizini njegove kuće, kod Velikog trga.

Prema navodima iz dokumenta datirana 18. ožujka 1412. godine slijedi da su se Pavlovi sinovi zvali Martin, Matej, Donat i Nikola,⁹⁰ a taj je navod ključ kod izdvajanja onih spisa koji se nesumnjivo odnose upravo na zlatara Pavla pok. Petra iz Kotora, među gotovo stotinu i trideset dokumenata u kojima se od 1381. do 1453. godine zlatar Pavao spominje bez oznake očeva imena ili podrijetla. Budući da je u Zadru u to vrijeme djelovalo čak pet zlatara tog imena (Pavao Nikoljin, Pavao Radoslavov, Pavao Ivanov, Pavao Novakov (Novaković) zvani Lazanja iz Ostrošca i Pavao Petrov iz Kotora), kod većine spomenutih spisa nije moguće utvrditi o kojem je od navedenih zlatara riječ.⁹¹ I podatak iz dokumenta datirana 25. svibnja 1412. godine u tom smislu pruža element za prepoznavanje drugih spisa u kojima se spominje zlatar Pavao Petrov iz Kotora, to jest njegova žena. Tada je, naime, primio dotu za svoju drugu ženu Stošiju, kćer pok. trgovca Dragoša, u iznosu od čak dvjesto dukata.⁹²

Dokumenti u kojima se Pavao spominje tek posredno jer su u njima stranke njegovi sinovi ili njegova udovica ne oslikavaju njegovu zlatarsku djelatnost, već samo pružaju priliku da se putem njihovih imena dozna do kada je zlatar živio. Ipak, valja istaknuti da se već spomenuti Pavlov sin Martin⁹³ 1411. godine spominje kao "zlatar Martin, sin zlatara Pavla", iz čega proizlazi da je Pavao zlatarski zanat uspio prenijeti na sina.⁹⁴ Dana 26. travnja 1453. godine datiran je i posljednji poznati

7. Stjepan Petrov iz Kotora ili Pavao Petrov iz Kotora, ophodni križ iz Kali, detalj reversa, Kali, župna crkva Sv. Lovre (foto: M. Kovačević)
Stefano di Pietro da Cattaro o Paulo di Pietro da Cattaro, croce processionale da Kali, dettaglio del recto, chiesa parrocchiale di S. Lorenzo

spomen zlatara Pavla. Tada je njegova udovica Stošija prodala komad zemlje kod crkve Sv. Ivana na Relji njegovu sinu, trgovcu Donatu, na čiji ugled u gradu osim građanskog prava upućuje i činjenica da pred njegovim imenom stoji oznaka "ser".⁹⁵

Ipak, povezivanje nekih od tih dokumenata u kojima se spominje zlatar Pavao ili Pavao Petrov bez drugih oznaka sa zlatarom Pavlom Petrovim iz Kotora otežavaju određena proturječja. Primjerice, zbunjuju podaci u spisima datiranim 18. svibnja i 30. kolovoza 1413. godine. U prvom se kao svjedok zajedno sa zlatarom Donatom javlja Petar, sin zlatara Pavla, građanin Zadra,⁹⁶ a u drugom Pavlov sin Andrija, đakon crkve Sv. Anastazije, također kao svjedok u jednom spisu zajedno s marangonom Ivanom Jurilićem.⁹⁷ Moguće je i da je zlatar Pavao Petrov iz Kotora imao šest sinova, od kojih su navedeni Petar i Andrija umrli do 1414. godine kada je sastavljena spomenuta oporuka svećenika Mihovila, plebana crkve Sv. Mihovila u Zadru, kojem je zlatar Pavao bio nećak, a u kojoj se spominju preostala četvorica zlatarovih sinova. Ipak, ne

9. Ophodni križ iz Božave, detalj aversa s prikazom pelikanova gnijezda (foto: M. Kovačević)

Croce processionale da Bozava, dettaglio del recto con l'immagine del nido di pellicano

8. Ophodni križ iz Nina, detalj reversa s prikazom pelikanova gnijezda (foto: Ž. Bačić)

Croce processionale da Nona, dettaglio del recto con l'immagine del nido di pellicano

smije se zanemariti mogućnost da se navedeni dokumenti odnose na nekoga drugog zlatara Pavla. Pretpostavci da se većina dokumenata u kojima se spominje zlatar Pavao ili Pavao Petrov bez drugih oznaka ipak odnose na zlatara Pavla Petrova iz Kotora ide u prilog i to što se taj zlatar nakon 1414. godine ni u izvorima koji se sasvim pouzdano odnose upravo na njega više ne spominje s oznakom svoga kotorskog podrijetla.

Arhivske vijesti o zlataru Stjepanu Petrovu iz Kotora

Zlatar Stjepan pok. Petra iz Kotora, stanovnik Zadra, prvi se put spominje 24. kolovoza 1385. godine kada je jamčio za Petra pok. Jurja iz Dubice kojeg tom prigodom marangon Blaž Jakovljević Vodopija prima na šestogodišnji nauk. Stjepan je već tada označen kao zlatarski majstor.⁹⁸

Dana 14. ožujka 1386. godine Stjepan je primio na petogodišnji nauk Pavla, sina Ivaniša Krenkova iz Pakre. Učenik se obvezao stanovati s majstorom i biti mu poslušan, kao i da ga neće napustiti prije isteka ugovora. Obvezao se također Stjepanu nadoknaditi svaku štetu ukoliko mu je učini. Majstor se obvezao Pavlovu ocu Ivanušu da Pavla neće otpustiti prije isteka ugovorenog roka te da će ga za trajanja ugovora uzdržavati, to jest davati mu hranu, odjeću i obuću. Podučavat će ga zlatarskom zanatu te mu na isteku ugovora osim stare odjeće dati i nekoliko komada nove odjeće od latinskog platna vrijedna petnaest groša po laktu. Ta se odjeća trebala sastojati od kukuljice, košulje, para čizama i para cipela.⁹⁹

Stjepanu se 19. ožujka iste godine zlatar Zilett Jakova Mittetijeva iz Pariza obvezao vratiti sedamdeset i tri libre i devet solada na ime ostatka nekog duga.¹⁰⁰ Dana 3. lipnja Stjepan je zabilježen kao svjedok,¹⁰¹ a 4. lipnja 1387. godine jedan je kupoprodajni ugovor sročen pred njegovom kućom u ulici Sv. Lovre. Pritom se javlja u svojstvu svjedoka zlatar Pavao Petrov iz Kotora.¹⁰² Dana 29. listopada, u sporu što ga je zlatar Produl Andrijin vodio s izvršiteljima oporuke pok. Pavla de Medija zbog nekoga srebrnog pojasa, svjedokom je imenovan jedan zlatar, sin pok. Petra iz Kotora, kako je već navedeno. U to su vrijeme u Zadru djelovala dvojica zlatara iz Kotora s tim patronimikom, pa zbog oštećenja spisa nije moguće utvrditi radi li se o Stjepanu ili netom spomenutom Pavlu.¹⁰³

Stjepan se sljedeći put spominje tek nekoliko godina poslije, 1. travnja 1391. godine, kada je od Filipa Radikova iz Bićine kupio kuću kod crkve Sv. Lovre za cijenu od tristo dukata.¹⁰⁴ Zlatar je dotad možda prodao svoju staru, a vjerojatno i skromniju kuću u ulici Sv. Lovre koja se spominje četiri godine prije, no moguće je i da je kupnjom susjedne kuće proširio svoj dotadašnji posjed. No već 4. travnja te godine na Stjepanovu je štetu bila donijeta presuda zadarskih rektora u njegovu sporu s Macolom Nikolinim de Fanfognom, zbog sto pedeset dukata što ih je zlatar dugovao rečenom Macolu. Stoga su rektori odredili da Stjepan taj dug namiri vrijednošću svoje nove kuće koja se nalazila u blizini crkve Sv. Lovre. Kuća je, kao što je već rečeno, stajala tristo dukata, dvostruko više od iznosa duga, pa ju je za razliku cijene Macol kupio 14. svibnja na javnoj dražbi.¹⁰⁵ Razlog velikoj cijeni te kuće, osim što je bila kamena i pokrivena kupama, zacijelo je bio i njen položaj u neposrednoj blizini Velikoga trga, a vjerojatno i nešto veće dimenzije koje je moguće naslutiti iz brojnosti prostorija od kojih se sastojala, poput dućana i konoba te dvorišta koje se spominje u jednom kasnijem dokumentu. Zlatar je međutim već 24. lipnja tu kuću ponovno otkupio od rečenog Macola, predavši mu ukupan iznos njene cijene od tri stotine dukata,¹⁰⁶ temeljem čega se može pretpostaviti da se naglo izbavio iz neke financijske krize. Cijena i položaj te zlatarove kuće, koja je bila čak stotinu dukata skuplja od kuće zlatara Franje iz Milana koja se nalazila u njenoj blizini, nedvojbeno potvrđuju da je Stjepan bio imućan i ugledan zlatar.

Stjepanov ugled u gradu potvrđuje i činjenica da je 29. veljače 1392. godine prvi put označen kao građanin Zadra, kada se javlja kao svjedok.¹⁰⁷ Dana 16. svibnja iste godine jedan je dokument bio sročen na ulici kod Velikoga trga, preko puta njegove kuće,¹⁰⁸ a 24. lipnja još jedan u dvorištu te kuće.¹⁰⁹ Dana 26. siječnja¹¹⁰ i 15.

lipnja¹¹¹ 1393. godine Stjepan se javlja u ulozi svjedoka zajedno sa zlatarom Produlom Andrijinim, potom u istom svojstvu 26. veljače 1394. godine u jednom kupoprodajnom ugovoru,¹¹² a opet tek 3. svibnja 1398. godine zajedno sa zlatarom Pavlom Petrovim iz Kotora,¹¹³ te 11. prosinca iste godine u spisu sročenu preko puta svoje kuće u ulici Sv. Lovre na Velikom trgu.¹¹⁴

Dana 23. svibnja 1399. godine Stjepan se spominje kada plemkinja Helena, kći pok. Jakova Lasničića iz Bićine, žena Ratka Dokjašića od roda Čudomirića, uz muževu suglasnost imenuje svojim zastupnikom Ivana Prodanova iz Luke. Rečeni je Ivan Helenu trebao zastupati u sporu koji je između nje i zlatara Stjepana izbio zbog kuće kod crkve Sv. Lovre u kojoj je Stjepan stanovao, jer je Helena tvrdila da je kuća njeno vlasništvo.¹¹⁵ Bez sumnje se radilo o zlatarovo već spominjanoj kući kod crkve Sv. Lovre, a rečena je Helena iz Bićine zacijelo bila u srodstvu s Filipom Radikovicim iz Bićine od kojeg je Stjepan 1. travnja 1391. godine, kako je već navedeno, kupio spornu kuću, pa je pravo na kuću tražila temeljem krvnog srodstva s bivšim vlasnikom, a moguće je i da ta kuća nije bila samo u vlasništvu rečenog Filipa.¹¹⁶

Stjepan se posljednji put spominje živ 26. svibnja 1401. godine kada je zabilježen kao svjedok u nekoj oporuci.¹¹⁷ Nakon tog datuma nema niti jednog dokumenta u kojem je jasno navedeno da je živ.

U nekoliko prigoda Stjepan se spominje i nakon svoje smrti, mahom posredno, u spisima u kojima je jedna od stranaka njegova udovica Margarita. Prema podacima navedenim u dokumentu od 7. siječnja 1404. godine ona je bila po majčinoj liniji teta Klari, kćeri pok. Filipa de Bosca. Budući da je taj Filip bio zet zadarskog zlatara Stjepana Petrova iz Dubice, iz navedenog proizlazi da je rečena Margarita bila kći zlatara Stjepana Petrova iz Dubice (ili kći njegove žene koja se također zvala Margarita) i sestra njegove kćeri Nikolote, tada pokojne žene rečenog Filipa.¹¹⁸ Margarita je kao skrbnica spomenute Klare navedenog datuma primila stotinu libara na ime uzdržavanja te svoje nećakinje. Novac je primila od izvršitelja oporuke svog zeta, spomenutog Klarina oca Filipa, a isti su joj se izvršitelji obvezali isplatiti još po pedeset libara godišnje tijekom sljedećih triju godina.¹¹⁹ Jednu od tih rata Margarita je primila 31. siječnja 1405. godine.¹²⁰

Stjepan se sljedeći put spominje u dokumentu datiranu 1405. (?) godine u kojem je zabilježeno svjedočenje o tome što se zbivalo s obrađenom srebrninom pokojne Cecilije de Stumulo što ju je iz pokojničine kuće na dan njena pokopa uzeo plemić Marko de Pomo. Navodno su spornu srebrninu u neko nepoznato vrijeme rečeni Marko i dominikanac Gradin donijeli na vaganje u dom zlatara

10. Ophodni križ iz Ugljana, detalj aversa s prikazom pelikanova gnijezda (foto: M. Kovačević)

Croce processionale da Ugljan, dettaglio del verso con l'immagine del nido di pellicano

Stjepana. Stjepan je tada izvagao tu srebrninu na zahtjev rečenog Marka de Poma, a masa joj je iznosila stotinu i devetnaest unca. To je potvrdio rečeni redovnik Gradinus, dodavši i da je potom tu srebrninu odnio u kuću rečenog Marka de Poma gdje ju je i ostavio.¹²¹ Sve navedeno moralo se zbivati prije 7. siječnja 1404. godine kada se Stjepan, kako je već rečeno, prvi put spominje mrtav.

Dana 31. siječnja 1406. godine, točno godinu dana nakon što je primila posljednju isplatu na ime uzdržavanja svoje nećakinje Klare, Stjepanova je udovica Margarita primila od izvršitelja oporuke Klarina oca Filipa de Bosca još pedeset libara za Klarino jednogodišnje uzdržavanje.¹²² No drugu od ukupno tri prethodno ugovorene godišnje rate od po pedeset libara na ime Klarina skrbništva, Margarita je od Filipova izvršitelja dobila tek početkom veljače 1408. godine.¹²³ Vjerojatno je zbog kamata nastalih uslijed kašnjenja Margarita 13. ožujka 1409. godine primila čak sedamdeset i pet libara kao posljednju ratu Klarina uzdržavanja. Taj je dokument bio sročćen u Margaritinu kući u ulici Sv. Lovre, bez sumnje onoj istoj koju je zlatar Stjepan bio kupio još 1391. godine.¹²⁴ Prilikom predaje te posljednje rate uzdržavanja bio je prisutan kipar Nucije pok. Ucinelija iz Ferma.¹²⁵

Stjepanovi se nasljednici spominju još 24. kolovoza 1414. godine kod prodaje neke kuće u blizini crkve Sv. Lovre što se nalazila u granicama njihova posjeda. Taj je posjed zacijelo bila nekadašnja Stjepanova kuća u blizini te crkve.¹²⁶

Valja imati na umu i to da se u spisima iz anžuvinskog doba sačuvao još niz dokumenata u kojima se spominju zlatar Stjepan ili zlatar Stjepan Petrov bez oznake podrijetla, te razmotriti mogućnost da se bar jedan dio tih spisa odnosi upravo na zlatara Stjepana Petrova iz Kotora, ali budući da je istovremeno u Zadru djelovao i zlatar Stjepan Petrov iz Dubice koji je, kako proizlazi iz nekih prije navedenih spisa, bio punac rečenom zadarskom zlataru Stjepanu Petrovu iz Kotora, nije moguće utvrditi o kojem se od dvojice zlatara radi. Taj je problem još složeniji budući da u Zadru u to vrijeme djeluje još nekoliko zlatara imena Stjepan (Stjepan Jažudijev iz Velike, Stjepan (Stipan) Jakovljević iz Knina te Stjepan Crnjin iz Zdenca zvan Francoj).

Zlatar Stjepan pok. Petra¹²⁷ spominje se u tridesetak dokumenata, ali je zbog toga što se svi datiraju u posljednju četvrtinu 14. stoljeća, u vrijeme kada su u Zadru djelovala dva zlatara tog imena, jedan iz Lapca (Dubice), a drugi iz Kotora, tek u nekolicini njih bilo moguće prepoznati jednog od navedene dvojice zlatara. No valja imati na umu da se dio dokumenata koji će biti navedeni u sljedećim recima, osim na jednoga od rečene dvojice zlatara, mogu odnositi i na zlatara Stjepana Petrova koji se 1413. godine, kada su i Stjepan Petrov iz Kotora i istoimeni zlatar iz Dubice bili mrtvi već niz godina, obvezao zadarskom nadbiskupu Luki iz Ferma načiniti srebrnu mitru i pastoral.¹²⁸

11. Ophodni križ iz Kali, detalj reversa s prikazom pelikanova gnijezda (foto: M. Kovačević)

Croce processionale da Kali, dettaglio del recto con l'immagine del nido di pellicano

Dana 2. kolovoza 1377. godine Stjepan pok. Petra spominje se kao zlatarski majstor kada je u svoju radionicu primio zlatara Stjepana Jažudijeva iz Velike na dvogodišnji rad. Za Stjepana iz Velike pritom je jamčio zlatar Pavao Miklaušev.¹²⁹ Ovaj je dokument sadržajno sličan ugovorima o naukovanju, jer se Stjepan Petrov kao iskusniji zlatar obvezao da će Stjepana iz Velike podučavati zlatarskom zanatu, iz čega proizlazi da je u Zadar pridošao mladić bio manje vješt zlatar koji je na radu kod iskusnog majstora trebao dovršiti školovanje. Zlatar iz Velike trebao je za svoj rad među ostalim dobiti i plaću od osam dukata.¹³⁰

Stjepan Petrov sljedeći se put spominje 2. srpnja 1380. godine u ulozi svjedoka,¹³¹ zatim u istom svojstvu i 15. rujna 1381. godine zajedno sa zlatarom Produlom Andrijinim,¹³² te ponovno 21. kolovoza 1384. godine.¹³³

Dana 18. siječnja 1385. godine zlatara Stjepana Petrova svojim je zastupnikom imenovao pisar Nikola Cvitanov iz Zadra, stanovnik Senja,¹³⁴ a 1. travnja iste godine zlatar je kupio maslinik kod crkve Sv. Marije Svećeničke za cijenu od dvadeset i pet dukata, pri čemu je zlatar Produl Andrijin zabilježen kao svjedok.¹³⁵ Dana 24. kolovoza Stjepan je zabilježen kao svjedok zajedno s marangonom Blažom Jakovljevim Vodopijom kod poništenja jednoga kupoprodajnog ugovora,¹³⁶ a zatim u istom svojstvu i sa zlatarom Jurjem Ivanovim iz Zagreba, kada je 24. rujna zlatar Bartul Bogdanov primio na jednogodišnji rad Cvitka Stojkovića iz Bihća.¹³⁷ U svojstvu svjedoka Stjepan se sljedeći put javlja 20. veljače,¹³⁸ a zatim i 17. srpnja 1389. godine, kada je označen kao građanin Zadra.¹³⁹

Dana 13. travnja 1390. godine Stjepan je kao zastupnik prije spomenutog Nikole Cvitanova iz Zadra, stanovnika Senja, primio od Macola Nikolina de Fanfogne sto libara na ime dijela nekog duga,¹⁴⁰ a 2. lipnja te godine opet se javlja kao svjedok u jednom spisu.¹⁴¹

Zlataru Stjepanu Petrovu 3. siječnja 1392. godine zlatar Stjepan Crnjin obvezao se platiti deset dukata kao preostali dio cijene srebrnog pojasa kojem je ukupna cijena iznosila čak pedeset dukata. Kupac se taj iznos obvezao isplatiti u roku od mjesec dana, no dokument je bio poništen tek 16. srpnja 1392. godine, iz čega je vidljivo da je cijena pojasa bila podmirena sa zakašnjenjem.¹⁴² U tom spisu ipak nije navedeno je li upravo Stjepan Petrov načinio taj pojas.

Dana 4. veljače iste godine Stjepan je još jednom zabilježen kao svjedok zajedno sa zlatarom Produlom Andrijinim,¹⁴³ a 2. travnja 1394. godine Marin Vučinov de Matafaris oporučno mu je ostavio dvadeset libara na ime nekog duga.¹⁴⁴ Dana 19. rujna zlatar Stjepan opet se javlja u ulozi svjedoka u jednom spisu,¹⁴⁵ a sredinom

ožujka 1395. godine kupio je od marangona Blaža Jakovljeva Vodanića (Vodopije) maslinik kod crkve Sv. Marije Redovničke za cijenu od pet dukata,¹⁴⁶ nakon čega je 15. lipnja opet zabilježen u ulozi svjedoka.¹⁴⁷

Stjepan je 18. lipnja 1396. godine primio Tomu Prvoslavova Petrovića iz Butine Vasi na desetogodišnji nauk. Učenik se obvezao stanovati sa zlatarom te mu vjerno služiti, kao i da ga neće napustiti prije isteka ugovora o naukovanju. Stjepan se pak obvezao uzdržavati ga tijekom desetogodišnjeg razdoblja priskrbujući hranu, odjeću i obuću. Po isteku ugovora obvezao se također da će mu dati ogrtač i halju od novog sukna, kukuljicu i čizme od latinskog platna te novu košulju i par novih cipela, kao i sav potreban alat, sukladno običajima zadarske komune.¹⁴⁸

Dana 6. listopada 1396. godine spominje se Stjepanov posjed u granicama jednog posjeda kod crkve Sv. Marije Redovničke, a bez sumnje je riječ o masliniku što ga je zlatar bio kupio u ožujku prethodne godine.¹⁴⁹ Dana 1. svibnja 1398. godine zlatar Stjepan Petrov posljednji se put spominje kao svjedok u nekom kupoprodajnom ugovoru.¹⁵⁰

Nakon pada Zadra pod mletačku vlast spominje se u još jednom spisu 9. veljače 1422. godine pokojna Stjepanova udovica Margarita.¹⁵¹

No poznata su mi i tri dokumenta datirana u 1413. godinu, u kojima se javlja neki treći zlatar Stjepan pok. Petra, budući da su dvojica istoimenih zlatara, onaj iz Dubice kao i onaj iz Kotora, umrli još početkom 15. stoljeća. U dvama od rečenih triju spisa taj se zlatar javlja u ulozi svjedoka. Iz sadržaja navoda iz spomenutih dviju isprava proizlazi da je rečeni Stjepan bio zlatarski majstor te da je u Zadru stekao građansko pravo, što podrazumijeva njegov duži boravak u gradu. Utoliko je vjerojatnije da se neki od prije datiranih dokumenata, navedenih u ovom radu pod okriljem podnaslova koji se odnosi na Stjepana Petrova iz Kotora, tiču upravo ovog zlatara.¹⁵² Na visoku razinu njegove zlatarske vještine upućuju podaci iz trećeg od spomenutih spisa u kojem je zabilježena posve neuobičajena narudžba u odnosu na sve ovdje razmatrane. Naime, 14. travnja 1413. godine on se obvezao da će do listopada te godine načiniti za zadarskog nadbiskupa Luku iz Ferma već spomenutu srebrnu mitru i pastoral. Zlatar je primio dvjesto četrdeset libara kao dio cijene tog rada, a budući da je ugovorom bila određena cijena rada od šest libara i pet solada po unci srebra, jasno je da su mitra i pastoral težili oko četrdeset unca. Navodi se i da je ugovor bio sročćen u Zlatarskoj ulici, pred dućanom majstora Stjepana.¹⁵³ I. Petricioli smatrao je da je riječ upravo o onoj mitri koja se spominje u najstarijem sačuvanom

inventaru riznice zadarske katedrale, a sasvim sigurno i u inventaru iz 1641. godine. Naime, u inventaru iz 1427. godine ta je mitra bila opisana kao srebrna i pozlačena, urešena biserima i dragim kamenjem, dok se u inventaru iz 1641. godine navodi da je izrađena od srebra i ukrašena biserima i manjim kipićima svetaca od pozlačena srebra te grbom nadbiskupa Luke iz Ferma iz 1380. godine. V. Brunelli ispravio je navedenu dataciju upozorivši da je nadbiskup Luka u Zadru stolovao od 1400. do 1420. godine.¹⁵⁴

Ophodni križevi iz Nina, Božave, Ugljana i Kali u svjetlu arhivskih vijesti o zlatarima Stjepanu Petrovu i Pavlu Petrovu iz Kotora

Građa iz povijesnih vrela ukazuje na svu složenost problema sistematizacije arhivskih vijesti o pojedinim zadarskim zlatarima gotičkoga doba, osobito na teškoće njihova razvrstavanja. No, ma koliko krhka i opterećena proturječjima, temeljem njene analize moguće je donijeti mnoge zaključke o dvojici kotorsko-zadarskih zlatara. Sudeći prema svemu navedenom, majstor Pavao Petrov iz Kotora gotički je zlatar čiju djelatnost i životni put u Zadru pratimo kroz neobično dug niz godina, gotovo šest desetljeća: od 1377. do 1436. godine. U gradu se prvi put spominje one godine kada je od zlatara Franje Antunova iz Milana s kojim je, kako je navedeno, imao kontakta, naručeno najznačajnije zlatarsko djelo našeg srednjovjekovlja, a vrijeme i sredina u kojima je u gradu nastajala monumentalna skrinja Sv. Šimuna morali su biti stimulativni za ovog, tada vrlo mlada zlatara. O njegovu školovanju nema vijesti u izvorima pa se tako ne zna je li školovanje završio u zavičaju ili pak u nekoj zadarskoj radionici. Već nakon desetak godina života u Zadru stekao je građansko pravo te majstorsku titulu, a uskoro je kupio i kuću u samome središtu grada, u neposrednoj blizini Velikog trga i Ulice zlatara, posjed koji će tijekom godina neprestano širiti kupovinom susjednih kuća od kojih je jedna čak bila skuplja od velike kuće koju je u blizini imao majstor Franjo iz Milana. Osim nekretnina u Lukoranu koje je dobio u pozamašnoj doti svoje žene Katarine, kćeri nekog trgovca iz Ferma, Pavao je kupio i zemlju kod crkve Sv. Ivana *in Maceriis*, a posjedovao je i dio jedne barke koja se nalazila u paškoj uvali.

Na povremene financijske krize zlatara Pavla, ali i na njegovu iznimnu zlatarsku aktivnost upućuju vijesti o kašnjenju njegovih isplata za srebro koje je kupio od Kože de Begne i Jurja de Zadulinisa. Naime, od navedenih zadarskih plemića tijekom godina je zajamčeno kupio preko pedeset maraka srebra.

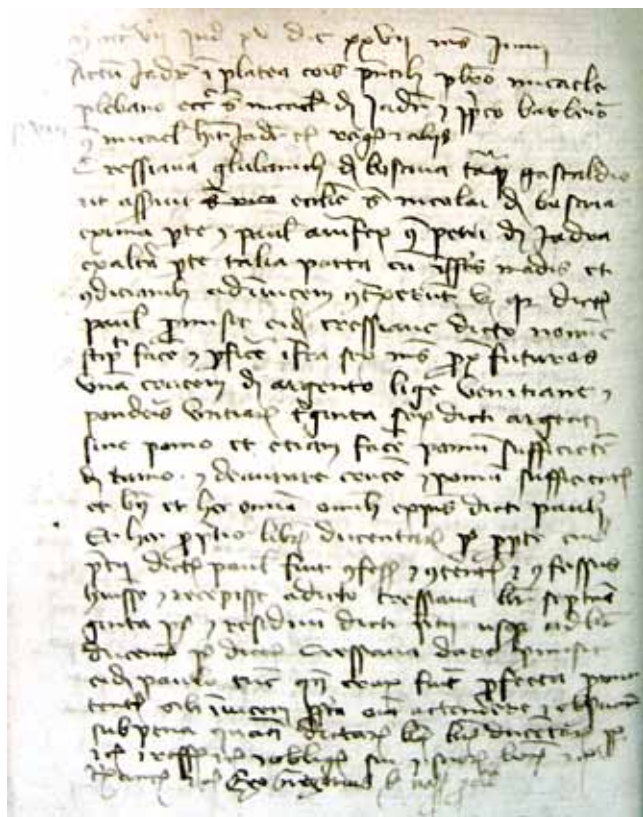
Osim spomenutog srebrnoga ophodnog križa za crkvu Sv. Nikole u Božavi za koji se sačuvala narudžba, na temelju druge narudžbe zna se da je zlatar Pavao radio i srebrne pozlačene i emajlirane kaleže skromnijih dimenzija. Ipak, neki podaci upućuju na pomisao da je majstor Pavao izrađivao i srebrni nakit, budući da jednom prigodom prodaje srebrni pojas, a drugom pak posuđuje jednu masivnu kopču srebrnog pojasa.

Temeljitiya istraživanja arhivskog materijala datirana nakon 1409. godine možda će pružiti još neke značajnije vijesti o radionici ovoga zlatara u kojoj su ta djela nastajala i eventualnim šegrtima koje je u njoj odškolovalao, no u ranijem izvornom materijalu nema vijesti tog tipa. Možemo ipak pretpostaviti da je njegov sin Martin koji se također spominje kao zlatar, a koji je, sudeći prema dragocjenim knjigama u svojoj ostavštini, bio imućan i prosvijećen, obiteljski zanat izučio upravo u očevoj radionici.

Premda se ništa ne zna o školovanju Pavlova zemljaka Stjepana Petrova iz Kotora, kao ni o njegovim zlatarskim radovima, niz podataka iz navedenih dokumenata u kojima se spominje ovaj zlatar, potvrđuje da je bio vješt, ugledan i imućan. U prilog toj tvrdnji idu u prvom redu titula zlatarskog majstora kojom je označen već kod prvog javljanja u Zadru, ali i građansko pravo koje je stekao nekoliko godina poslije. Osim toga, položaj, izgled i velika cijena njegove kuće bili su dostojni samo najimućnijih pučana u gradu. Stjepan je u svoju radionicu primio i jednog učenika na višegodišnje školovanje.

Kontakti zlatara Pavla Petrova iz Kotora sa zlatarom Stjepanom Petrovim iz Kotora čiji su se dućan i kuća nalazili u blizini Pavlove kuće, s druge strane Velikog trga, upućuju na mogućnost da su dvojica zlatara tješnje surađivali, a tomu u prilog ide i činjenica da se obojica učestalije spominju u Zadru od 1385. godine. Činjenica da su obojica podrijetlom iz Kotora te da se obojici otac zvao Petar, upućuje i na mogućnost da su dvojica zlatara bili braća,¹⁵⁵ što ni u jednom dokumentu ipak nije izričito navedeno.

Navedeni podaci argument su da se gotički ophodni križevi podrijetlom iz Nina,¹⁵⁶ Božave,¹⁵⁷ Ugljana¹⁵⁸ i Kali¹⁵⁹ oprezno povežu s rečenom dvojicom zlatara. Na ovome mjestu neće biti ponovljene pojedinačne deskripcije navedenih umjetnina budući da su već iznijete u referentnoj literaturi,¹⁶⁰ već će naglasak analize biti na činjenicama koje mogu biti putokaz u iznalaženju odgovora na pitanje o mogućem autorstvu križeva. Najznačajniji u toj grupi raspela, kako zbog tehničke dotjeranosti tako i zbog potpisa nekog zlatara Stjepana, nesumnjivo je ninski križ (sl. 1, 8). O njemu je prvi pisao C. F. Bianchi. Pronašao ga je na oltaru Sv. Ante u današnjoj župnoj crkvi u Ninu. U liku Sv. Martina s

12. Dokument narudžbe božavskoga ophodnog križa, DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B V, F 105, fol. 20' (foto: M. Kovačević)

Documento dell'ordinazione della croce processionale da Bozava, DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B V, F 105, fol. 20'

njegova reversa pogrešno je vidio Sv. Azela, zaštitnika ninske župne crkve, a slično je i potpisanog zlatara Stjepana pogrešno identificirao sa Stjepanom Venčunom, zadarskim zlatarom 16. stoljeća, što će od njega preuzeti i C. Fisković. Zaštitnika s reversa ispravno je identificirao T. G. Jackson, navodeći da se križ nalazi na glavnom oltaru ninske crkve. I. Petricioli prvi je temeljito analizirao križ donoseći i značajan komparativni materijal. Isprva je uočio sličnosti koje ovaj križ pokazuje s još dvama ophodnim križevima, iz Božave (sl. 2, 3, 9) i Ugljana (sl. 4, 10) u općem obliku i dimenzijama cjeline i detalja, ikonografiji s uvođenjem pelikana (sl. 8-11) i Adamove lubanje, Kristovim korpusima nastalim prema istim kalupima, srodno oblikovanim figurama svetaca zaštitnika te vrlo sličnim prikazima tugujućih Marije i Ivana, tetramorfa i pelikana. Osobitu sličnost Petricioli je vidio između ninskoga i božavskog križa, dok je za ugljanski smatrao da je djelo druge ruke, ali iste radionice, dok su manje razlike među navedenim križevima, po njegovu mišljenju, rezultat variranja samog majstora u obradi srebrne lamine s prave strane

nakon iskucavanja. Valja ipak upozoriti na još neke sličnosti i razlike među križevima u toj grupi. Primjerice, uočava se da na božavskome i ninskom križu aureole imaju, ili su imali, samo prikazi Krista i zaštitnika na reversu. Kristova je aureola, pak, izrađena na zasebnoj metalnoj lamini osim na ugljanskome i kaljskom križu gdje je stopljena s korpusom, a upravo su ugljanski i kaljski križ jedini u grupi na kojima Krist nije iskucan od iste lamine kao i pozadina, već je zajedno s aureolom izrađen od posebnog komada metala (na kaljskom su i ruke iskucane na zasebnim laminama). Osim ugljanskog križa kojem je metalna oplata možda bakrena,¹⁶¹ ostali su križevi načinjeni od srebra s pozlatom. Razlikuju se i motivi na bočnim oplatama križeva. Adamova lubanja samo je na ninskome i ugljanskom križu okružena stijenom, jedino su na ninskome i božavskom nekim likovima prošupljene oči, dok Kristov perizom samo na božavskom križu ima uresnu borduru. Možda i zbog razlike u materijalu figure na ugljanskom križu pokazuju znatno tvrđu obradu u odnosu na ostale križeve. Kaljski križ odlikuju najizrazitiji kromatski efekti zbog primjene pozlate samo na pojedinim dijelovima figura u središtima aversa i reversa te na figurama u trilobima, a na njemu je i najljepši prikaz pelikana koji se od ostalih razlikuje time što je osim gnijezda prikazana i cijela krošnja stabla na kojem se ono nalazi. Na ninskom su križu najkvalitetniji prikazi tetramorfa, a na božavskom oni tugujućih Marije i Ivana. Petricioli nije uspio utvrditi identitet sveca zaštitnika koji je bio prikazan u središtu reversa križa iz Ugljana, a danas je izgubljen, jer mu nisu bili prikazani izraziti atributi, ali primijetio je da pokazuje znatne razlike prema obradi svetačkih likova na križevima u Ninu i Božavi. Konzola na kojoj je stajao imala je ponešto uvijene bridove i inače se razlikovala od onih na ostalim križevima u toj grupi.

No potraga za identitetom majstora Stjepana potpisana na ninskom križu nije bila jednostavna. Petricioli je odbacio da bi to mogao biti Stjepan Venčun¹⁶² kako je tvrdio Bianchi, a križ je datirao u prvu polovicu 15. stoljeća, ostavljajući mogućnost da je nastao čak i prije, u 14. stoljeću. Bila su mu poznata imena šestorice zlatara djelatnih u to vrijeme, no tada se nije usudio predložiti jednog od njih kao vjerojatan izbor. Ohrabrio se ipak u sintezi o zadarskoj povijesti gdje kao najvjerojatniju opciju predlaže Stjepana Crnotina zvana Francoj, inače suradnika zlatara Franje iz Milana. Isto je predložio i na Okruglom stolu u Kalima 1999. godine gdje je u župnoj crkvi Sv. Lovre (sl. 5, 6, 7, 11) pronašao još dva križa koja je po istim kriterijima pridružio navedenoj grupi, a matricu za korpus kakav se javlja na svim tim križevima prepoznao je i na trččanskom križu, takozvanom "križu

Alde Giuliani”, a 1383. godina izrade križa iz Trsta za naše je križeve postala *terminus post quem*.¹⁶³

Dok je Petricioli smatrao da su osim likova svetaca zaštitnika na reversima ovih križeva svi ostali prikazi nastali prema istim kalupima, N. Jakšić donosi drugačije mišljenje, primijetivši da je čvršća poveznica navedenih križeva tek Kristov korpus, koji se osim na navedenim križevima pojavljuje i na križu Alde Giuliani iz tršćanske katedrale (čime je nedvojbeno potvrđeno kolanje takve matrice na znatno širem prostoru, što ujedno smanjuje vjerojatnost da je riječ o djelima istog majstora), a svi ostali prikazi izvedeni su sa zamjetnim razlikama u oblikovanju. Kvalitetnijim figurama na Stjepanovu križu Jakšić je smatrao Kristov korpus i životinjske likove, dok ostale ljudske figure, po njegovu mišljenju, pokazuju znatno manju kakvoću. Kako među ljudske figure pripada i lik zaštitnika pod kojim je majstorov potpis, Jakšić predlaže da su upravo lošije izvedeni dijelovi križa rad potpisanog Stjepana, pa kvalitetniji korpusi koji su rađeni prema istim matricama dozvoljavaju da su ostale dijelove spomenutih križeva radili različiti majstori, te je tako božavski križ pripisao zlataru Pavlu Petrovu sukladno narudžbi iz 1407. godine.¹⁶⁴ Petricioli je pak smatrao da se ta narudžba odnosila na neki drugi božavski ophodni križ. Iz grupe koju je okupio Petricioli Jakšić je eliminirao jedan od kaljskih križeva, budući da je nedvojbeno utvrdio kako je nastao tehnikom lijevanja u 19. stoljeću i to doslovnim ugledanjem na stariji, srednjovjekovni križ.¹⁶⁵

Upravo pripisivanje božavskoga križa zlataru Pavlu Petrovu može biti ključ kod prepoznavanja koji je od brojnih zlatara s imenom Stjepan, koji se spominju u povijesnim vrelima 14. stoljeća, onaj Stjepan koji se potpisao na ninskom križu. Rezultati opsežnih arhivskih istraživanja ukazuju na to da se spomenuti Pavao Petrov može poistovjetiti sa zlatarom Pavlom Petrovim iz Kotora koji se, kako je već rečeno, često spominje u zadarskim izvorima toga vremena. Iznijeta je već i pretpostavka da su dvojica zlatara bili čak i braća ili barem bliski suradnici koji su mogli razmjenjivati nacрте i matrice za zlatarska djela, budući da je rečeni zlatar sa zlatarom Stjepanom Petrovim iz Kotora dijelio i podrijetlo i patronimik, a izvori potvrđuju da su stanovali u neposrednoj blizini te na direktne ili indirektne načine dolazili u kontakt. Naime, uz zlatare Stjepana (Stipana) Martinova iz Vrane, Stjepana Galcijeva, Stjepana Petrova iz Dubice, Stjepana (Stipana) Jakovljeva iz Knina, Stjepana Jažudijeva iz Velike te Stjepana Crnjina iz Zdenca zvana Francoj, u 14. stoljeću u Zadru je djelovao i Stjepan Petrov iz Kotora o kojem je opširno pisano u prvome dijelu ovoga

članka. Budući da je on mrtav 7. siječnja 1404. godine, upravo bi potonji datum bio *terminus ante quem* za nastanak ninskoga križa. Pojavljivanje srodnih matrica na božavskom križu tri godine nakon Stjepanove smrti možda valja povezati s mogućnošću da je Pavao tada naslijedio alat iz Stjepanove radionice, što je tim vjerojatnije ukoliko su dvojica zlatara doista bili braća. Ipak, ovakvu pretpostavku valja uzeti s određenom dozom rezerve, prihvaćajući ipak Pavlovo autorstvo božavskoga križa. Ostale križeve u ovoj grupi, osim tršćanskog, valjalo bi povezati s radionicama jednog od dvojice zlatara. Spominjući križ iz tršćanske katedrale, nužno je upozoriti na to da ostali prikazi na njemu (Marija, Ivan, anđeosko poprsje) povezuju taj križ pa tako i ostale križeve na kojima je iskucan korpus prema istom kalupu, s još jednom grupom ophodnih križeva i drugih zlatarskih radova na široku prostoru od Zadra i okolice do sjeverne Italije,¹⁶⁶ što dodatno komplicira određivanje provenijencije ikonografskih modela i matrica primijenjenih na ovim umjetninama.

Zaključno, valja napomenuti da je kotorsko podrijetlo Pavla i Stjepana tim znakovitije što je u našoj znanosti već utvrđeno, zahvaljujući kolegi V. Lupisu, da su matrice i kod drugih značajnih djela zadarskoga gotičkoga zlatarstva u Zadar pristizale iz Kotora i Dubrovnika.¹⁶⁷ Osobni stil majstora Pavla upravo je zbog korištenja matrica teško definirati, no uspoređen s križem iz Nina koji je potpisao majstor Stjepan, božavski se križ doimlje grubljim jer je izveden s manje pomnje u detalju, ali su neke figure na njemu, poput poprsja Sv. Ivana i Adamove lubanje na aversu, izvedene plastičnije od onih na ninskome. Te razlikovne nijanse u opusu koji je stilski relativno kompaktan čine pretpostavku o naslijeđenim kalupima još izglednijom. U zadarskim izvorima imamo i moguću potvrdu slična nasljeđivanja alata. Naime, u oporuci zlatara Radoslava Utišenića sročenoj već 15. ožujka 1405. godine za izvršitelja je izabrao zlatara Nikolu Markovića te odredio da rečeni Nikola nešto učini s novcem, srebrom i alatom što ga je oporučitelj posjedovao u poslovnoj zajednici s njim, ali zbog oštećenja spisa nije moguće posve precizno odrediti karakter te njegove posljednje želje, no ostaje mogućnost da je Nikola naslijedio alat svoga kolege.¹⁶⁸ O Radoslavu nema drugih podataka u zadarskim izvorima, ali postoji mogućnost da se taj zlatar može poistovjetiti s Radosavom Utišenovićem koji se u 15. stoljeću spominje u Dubrovniku gdje je kupovao zemljišta te izgradio jednu i kupio dvije kuće, a imao je i imanja na Pelješcu i u Konavlima.¹⁶⁹ Ukoliko je doista riječ o istome zlataru, imamo još jednu potvrdu o kolanju zlatarskih matrica između dalmatinskoga sjevera i juga.

Prilozi ¹⁷⁰

1.

1403., 17. IV. – Arhiđakon Marin de Butadeis naručuje od zlatara Pavla Petrova iz Kotora kalež od srebra *de liga bolengnorum*, pozlaćen i urešen emajlom, te patenu, a sve zajedno trebalo je težiti deset unca. Za materijal i zlatarov rad naručitelj je odmah isplatio ukupnu cijenu koja je iznosila deset dukata.

Eiusdem anno, indictione, die, loco et testibus. Predictus magister Paulus (quondam Petri – op.) promixit et se obligavit facere et laborare eidem (magistro – prekriženo) domino Marino (de Butadeis archidiacono Iadrensis ut rectori ecclesie Sanctorum Cosme et Damiani de Platea Iadre – op.) vnum calicem de argento de liga bolengnorum auratum et smaltatum cum patena ponderis decem vntiarum omnibus argento, auro, smaltis et magisterio ipsius magistri Pauli, et dare fulcitum et expeditum eidem domino Marino hinc et per totum mensem augusti proxime futuri. Sub pena quarti et cetera. Et hoc pro prectio et nomine prectii decem ducatorum auri, quod prectium dictus Paulus fuit confessus penes se habuisse et recepisse a dicto domino Marino et cetera.

(autograf: Ego Marchus de Gerardo examinador)

(Državni arhiv Zadar, Zadarski bilježnici, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/1, fol. 366')

(Cvito Fisković, Zadarski sredovječni majstori, Split, 1959., 127, 202, bilj. 776)

(Nada Klaić – Ivo Petricioli, Zadar u srednjem vijeku do 1409. (Prošlost Zadra II), Zadar, 1976., 538, bilj. 394)

(Nikola Jakšić – Radoslav Tomić, Umjetnička baština zadarske nadbiskupije: Zlatarstvo, Zadar, 2004., 35, bilj. 91)

2.

1407., 27. VI. – Zlatar Pavao Petrov obvezuje se Krešavi Ljubaniću iz Božave, gaštaldu crkve Sv. Nikole u Božavi, načiniti križ od trideset i šest unca srebra *lige venetiane*, s držačem (jabukom) od bakra, te i križ i jabuku pozlatiti o svom trošku, a sve za cijenu od dvjesto libara.

M°CCCC°VII, indictione XV, die XXVII mensis iunii. Actum Iadre in Platea comunis, presentibus presbitro Michaeli, plebano ecclesie sancti Michaelis de Iadra et Pripco, barberio quondam Michaelis, habitatoribus Iadre testibus rogatis et aliis. Cressiaua Glubanich de Bosaua tanque gastaldio ut asseruit (Sancti Nico – prekriženo) ecclesie Sancti Nicolai de Bosaua ex una parte et Paulus, aurifex quondam Petri de Iadra, ex altera parte talia pacta cum infrascriptis modis et conditionibus ad inuicem contraxerunt videlicet quod dictus Paulus promisit eidem Cressiaue dicto nomine stipulanti facere et perficere infra sex menses proxime futuros vnam crucem de argento lige venetiane et ponderis vntiarum triginta sex dicti argenti sine pomo et etiam facere pomum sufficientem de ramo et deaurare crucem et pomum sufficientis et bene et haec omnia omnibus expensis dicti Pauli. Et hoc pro pretio librarum ducentarum paruorum pro parte omnibus pretii dictus Paulus fuit confessus et contentus et confessus (!) habuisse et recepisse a dicto Cressiaua libras septuaginta paruorum et residuum dicti pretii usque ad libras ducentas paruorum dictus Cressiaua dare promisit eidem Paulo tunc quando crux fuerit perfecta promitentes sibi inuicem suprascripta omnia actendere et obseruare sub pena quarti dictarum librarum librarum (!) ducentarum paruorum et cetera et refectionem et cetera et obligationem sui et suorum bonorum et cetera. Renuntians et cetera.

(autograf: Ego Gregorius de Nassis procurator)

(Državni arhiv Zadar, Zadarski bilježnici, Petrus de Serçana, B V, F 105, fol. 20')

(Cvito Fisković, Zadarski sredovječni majstori, Split, 1959., 127, 202-203, bilj. 776)

(Nikola Jakšić – Radoslav Tomić, Umjetnička baština zadarske nadbiskupije: Zlatarstvo, 30)

Bilješke

- ¹ IVO PETRICIOLI, Prilozi izučavanju srednjovjekovnog zlatarstva u Zadru, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 2(1)/1960-1961, Zadar, 1963., 133-134; IVO PETRICIOLI, Građevni i umjetnički spomenici srednjeg vijeka na zadarskim otocima, u: *Zbornik "Zadarsko otočje"*, Zadar, 1974., 101; *Hrvatska i Europa, kultura, znanost i umjetnost, II. svezak – Srednji vijek i renesansa* (XIII.-XVI. st.), (ur.) Eduard Hercigonja, tekstovi Mirjane Matijević-Sokol i Ive Petriciolija, Zagreb, 2000., 685.
- ² NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ, *Umjetnička baština zadarske nadbiskupije: Zlatarstvo*, Zadar, 2004., 24-33; MARIJANA KOVAČEVIĆ, Nekoliko priloga gotičkom zlatarstvu vinodolskog kraja, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 29, Zagreb, 2005., 19-21. MARIJANA KOVAČEVIĆ, Olipski fragment gotičkoga srebrnog ophodnoga križa s prikazom Sv. Stošije, *Ars adriatica*, 3, Zadar, 2013., 103-110.
- ³ IVO PETRICIOLI, Srebrni križ zadarske opatice Pave, *Peristil*, 1, Zagreb, 1954.
- ⁴ LORENZO FONDRA, *Istoria della insigne reliquia di san Simeone profeta che si venera in Zara*, Zara, 1855., 115.
- ⁵ "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri..." (Državni arhiv Zadar (dalje DAZd), Zadarski bilježnici (dalje ZB), Petrus de Serčana, B II, F 8, fol. 7).
- ⁶ "...presentibus... et Paulo, aurifice quondam Petri de Cataro, habitatore Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F II, fol. 91').
- ⁷ "...Actum Iadre in Contrata Sancti Laurentii, in uia publica ante domum habitationis Stephani, aurificis, presentibus... et Paulo, aurifice quondam Petri de Cataro, ambobus habitatoribus dicte ciuitatis Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B I, F III/1, fol. 30; Isto, B IV, F IV, fol. 31).
- ⁸ "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri et Emerico, aurifice de Dobiča, habitatoribus Iadre..." (DAZd, ZB, Raymundus de Modiis, B un, F I, fol. 194). Opširnije o pojedinim zadarskim zlatarima djelatnima u 14. st. i do 1409. god., koji će biti spominjani u mnogim dokumentima citiranim u ovome tekstu, vidi u poglavlju o zlatarima u: MARIJANA KOVAČEVIĆ, *Umjetnička obrada plemenitih metala u 14. stoljeću u Zadru* (doktorska disertacija), 2010., 62-242.
- ⁹ "...Preco comunis Iadre retulit mihi... coram dominis iudicibus Maioris Curie ciuilium Iadre ser Mixam de Rassol... (oštećeno nekoliko riječi)... filium Marci de Pesauro ut comissariis et comissario nomine quondam Pauli... (oštećeno nekoliko riječi)... ad petitionem et instantiam magistri Prodoli, aurificis de Iadra,... ut sequitur... (oštećeno nekoliko riječi)... coram vobis dominis iudicibus... conqueror ego... (oštećeno nekoliko riječi)... de Iadra de dictis comissariis in eo quod cum ego, Prodolus comodauerim dicto... (oštećeno nekoliko riječi)... de Medio quoddam meum cingulum argenteum deauratum vnciarum XVIII... (oštećeno nekoliko riječi)... per dominum quondam Paulum uel aliquem alium nomine sui michi nunque... (oštećeno nekoliko riječi)... in pignus penes ser Bartulum de Cipriano, ciuem Iadre et cum dicti comissarii... (oštećeno nekoliko riječi)... valoris ipsius de bonis comissarie dicti quondam Pauli mihi restituere et efficere... (oštećeno nekoliko riječi)... et pluries et de plano requisiti in omnibus iuribus, iure, via, modo et forma... peto per vos dominos iudices predictos comissarios prescriptos ad (dandum mihi) dictum cingulum... (oštećeno nekoliko riječi)... pro valore ipsius ad dandum et mihi soluendum... (oštećeno nekoliko riječi)... ducatos XVII auri cum expensis... ..nominauit testes... (oštećena jedna riječ) aurificem de Cataro quondam Petri, habitatore Iadre..." (DAZd, Curia maior ciuilium Iadrensis, Kut. 5, F 11, fol. 16).
- ¹⁰ "...iuxta stationem magistri Stephani, aurificis... ..Emericus, aurifex quondam Cremchi de Iadra... fecit et constituit Paulum, aurificem quondam Petri de Iadra... suum procuratorem..." (DAZd, ZB, Raymundus de Modiis, B un, F I, fol. 306'); JOŠKO BELAMARIĆ, Moći Sv. Ivana – trogirski paladij založen u Zadru (Filigran u riznicama dalmatinskih katedrala), *Prilozi povijesti u mjetnosti u Dalmaciji*, 38, Split, 1999./2000., 171; zlatar Stjepan pred čijom je kućom sročeni taj spis, vjerojatno je zlatar Stjepan Petrov iz Kotora pred čijom je kućom u ulici Sv. Lovre Pavao već svjedočio. Vidi bilj. 7.
- ¹¹ "...Iadre in ecclesia Sancti Stephani, presentibus... et magistro Paulo, aurifice quondam Petri, habitatore Iadre..." (DAZd, ZB, Nicolaus de Flumine, B un, F I/2, fol. 8; Isto, F II/1, fol. 27-27'). U tom je spisu jedna od stranaka marangon Bilša Bilšić, a spominje se kao izvršitelj neke oporuke.
- ¹² Vinograd je kupljen od Pribca Milešina s Bokanjca, za cijenu od šezdeset i sedam libara. "...Pribač quondam Milesse de Bocagnač Studenač, districtus Iadre, villanus ibidem ser Iohannis et ser Blasii fratrum de Soppe, nobilium ciuium Iadre, cum expresso consensu... et uoluntate ser Cose quondam ser Matei de Begna, nobilis ciuis Iadre, sindici et procuratoris domine priore monialium et conuentui monasterii Sancti Demetrii de Iadra presentis et dicto nomine consentientis, ...in perpetuum dedit et uendidit Paulo, aurifici quondam Petri de Cataro, ciui et habitatori Iadre, omnia et singula capita uitum gognai quatuor... vinee posite in districtu Iadre ad Bocagnač Studenač super terratico dicti monasterii sancti Demetrii... ..Pro precio librarum sexaginta septem paruorum..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F V, fol. 22-22').
- ¹³ "...Mactheus, filius quondam Faxiolci, sartoris de Iadra, cum presentia consensu et voluntate Cressioli et Iohannis, suorum fratrum et filiorum dicti quondam Faxiolci, et cum presentia, consensu et voluntate Rugie, (iznad riječi Rugie napisano je Rusie) vxoris quondam dicti Faxolci et matris... dicti Iohannis ectiam per se et nomine dicti Iohannis, sui filii... vendidit... Paulo, aurifici quondam Petri de Iadra... vnam domum ipsius Macthei, positam Iadre in confinio Platee mangne (!) infra hos confines de trauesa via publica (partim et partim domus procurarie camere comunis Iadre – prekriženo)... de austro... domus procurarie comunis... ..et hoc pro precio et nomine prectii centum ducatorum auri in auro..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F I/6, fol. 99-99').
- ¹⁴ Ulica je imenovana prema danas izgubljenj srednjovjekovnoj crkvi u blizini Velikog trga koja se u dokumentima citiranim

u daljnjem tekstu osim epitetom *de Perna* označava i crkvom Sv. Kuzme i Damjana *de Platea* i crkvom Sv. Kuzme i Damjana na predjelu Babe. Iz sadržaja navedenih dokumenata, osobito jednoga od njih (vidi bilj. 32), proizlazi da bi valjalo revidirati dosadašnju ubikaciju crkve s titularom ovih dvaju svetaca u Zadru, jer se dosad smatralo da su u doba gotike postojale dvije crkve toga titulara te da je jedna od njih, ona u blizini trga, logikom svoga smještaja označavana kao crkva Sv. Kuzme i Damjana *prope Plateam*, a da se crkva istog titulara označavana epitetom *de Perna* nalazila na predjelu Babe (NADA KLAJČ – IVO PETRICIOLI, *Zadar u srednjem vijeku do 1409. (Prošlost Zadra II)*, Zadar, 1976., 504). Sadržaj spomenutog dokumenta dokazuje da se kuća pored crkve Sv. Kuzme i Damjana *de Perna* djelomično protezala i uz Veliki trg.

- ¹⁵ Među darovima bili su i brojni upotrebnici predmeti, pa i jedan krevet. "...Iadre in Contrata Sanctorum Cosme et Damiani de Perna in domo infrascripti donatoris... ..Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro, ciuis et habitator Iadre, asserens se esse hominem sui iuris et non sub potestate materna seu alicuius alteris persone dedit et donauit res infrascriptas Stane, olim seruiciali ipsius Pauli, habitatrici Iadre, videlicet... vnum edificium domus de lignamine posite in ciuitate Iadre, in confinio Sancti Viti super loco, terreno et muraliis monasterii Sanctorum Cosme et Damiani de Monte... .. Item omnia capita uitum gognai quatuor... vinee posite in districtu Iadre ad Bocagnaç Studenaç super terratico monasterii Sancti Demetrii de Iadra... per ipsum Paulum empta a Pribaç quondam Milesse de dicta villa Bocagnaç Studenaç... ..Item donauit eidem vnum lectum de pannis et pignolato ueterem. Item vnam sclauinam pilosam. Item vnam tunicam muliebrem de panno blauido cum botonis XL argenteis rotundis deauratis. Item duas pelicias muliebres, vnam de pellibus agnelinis et alteram de capritinis. Item dua façolia, vnum magnum et alterum minus, laborata cum seta. Item duo manutergia. Item brachia viginti telle linee. Item vnum par lentiaminum de brachiis XXIII⁹T telle linee. Item vnum decalatrū lini. Item vnam capssam usitatam de taliperono cum sua seratura. Item paria tria cercellorum argenteorum deauratorum. Item tres anulos argenteos deauratos. Item duos lebetes de bronzo. Item duas capacias. Item vnum raminum. Item vnam caldaram de ramo. Item vnam situlam ab aqua. Item vnam guarnacam nouam muliebrem de panno. Item vnum mantellum muliebrem pani nigri..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 82-82').
- ¹⁶ "...Iadre, in Contrata Sancti Stephani, in domo habitationis infrascripte Catarine, presentibus ser Petro quondam ser Zoili de Nassis, nobili ciue Iadre, et presbitro Michaelē, plebano ecclesie Sancti Michaelis de Iadra testibus et alliis. Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro, ciuis et habitator Iadre, asserens se esse hominem sui iuris fuit confessus se habuisse a Catarina, filia quondam Zucii, mercarii de Firmo, sponsa et futura uxore ipsius Pauli, dante in dotem et pro dote sua libras nouingentas soldorum paruorum... ..Quam peccunie quantitatem in dote datam idem Paulus promisit ipsi Catarine, sponse et future uxori sue, conseruare et non malignare et dare, reddere ac restituere eidem seu eius heredibus et successoribus aut cum ius mercationis dederit... dotis restituende sub penna quarti et obligatione omnium suorum bonorum et cetera. Item duos clapos inextimatos terre positos in districtu Iadre... in

insula Sancti Micaelis in Lucorano... alterum uero est positum in maceriis in confinio Sancti Iohannis gognai decem uel circa infra hos confines de trauersa terrena ser Pauli de Paulo et de siroco parte Prodolus, aurifex... ..Supradictus Paulus, aurifex, fuit confessus se habuisse a supradicta Catarina, eius sponsa et futura uxore et filia quondam Zucii, libras quadringentas soldorum paruorum conseruandas omnibus periculo, risico et fortuna ipsius depositarii dante et deponente uice et nomine ac de denariis Pasine, filie sue et filie olim Duymi, aurificis. Renuntians et cetera. Quam pecunie quantitatem idem Paulus, aurifex, promisit conseruare omnibus suis risico et periculo et dare et restituere ipsius Pasine tempore quo nubilus fuerit. Sic tenere quod interim idem Paulus... promisit et se obligauit teneatur et debeat omnibus suis expensis alere ipsam Pasinam de uictu, uestitu et calciamentis usque ad terminum supradictum..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 87').

- ¹⁷ "...Iadre, in confinio Sanctorum Cosme et Damiani de Perna, in domo habitationis infrascripti emptoris... ..Rusa, relicta quondam Fasolci, sartoris, habitatrix Iadre, mater et gubernatrix legitima Iohannis, pupili filii sui et filii dicti quondam Fasolci, sartoris, per ipsius Iohannis, filii sui alimentis... et Cressolus, filius dicti quondam Fasolci, ciuis et habitator Iadre,... uendiderunt Paulo, aurifici quondam Petri de Cataro, ciui et habitatori Iadre, totam et integram ipsorum Cressuli et Iohannis partem ballatorii incipiendo a primo pavimento inclausum et ab inde superius extendendo, cuppis cooperti... et cum medietate muri existentium terra sub ipso ballatorio positi Iadre, in confinio ecclesie Sanctorum Cosme et Damiani infra hos confines... de trauersa est reliqua pars cum scalis ballatorii dicti emptoris videlicet trabes due uel siqui alli et cetera per sub quo ballatorio est anditum dicti emptoris et dicti ser Damiani ad habendum et cetera pro precio librarum septuaginta soldorum paruorum..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 104-104').
- ¹⁸ "...presentibus... et Paulo, aurifice quondam Petri, habitatoribus Iadre..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F I/7, fol. 111').
- ¹⁹ "...Antonius, sartor quondam Vidoui, habitator Iadre, ex causa uenditionis fecit uigorem et robur nec non dedit, cessit, transtulit et mandauit Paulo, aurifici quondam Petri de Cataro, ciui et habitatori Iadre, omnia et singula iura et actiones qua et quas habet, habebat, seu habere potuit uel uidebatur habere usque ad summam ducatorum viginti auri in auro contra et aduersus Mateum, cimatoreum quondam Fasolci, sartoris,... ..Que tria instrumenta idem Antonius cedens ibidem dedit ipsi Paulo constituens eum procuratorem... ..usque ad dictam summam ducatorum viginti auri... ..Quod totum precium dictus Antonius cedens fuit confessus se habuisse a dicto Paulo..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 61-61').
- ²⁰ "(In margine: Pauli, aurificis)... petitionem coram... pro parte nobilis viri ser (Cresii – prekrizeno) Simonis, filii ser Cressii de Nassis contra infrascriptum Paulum, aurificem, cuius quidem petitionis tenor in omnibus talis est videlicet: Iohanussius, preco, retulit... se citasse... Paulum, aurificem, habitatorem Iadre, et nobilem virum ser Cosam de Bengna, depositarium infrascriptum ad petitionem et instantiam ser Symonis ser

Cressii de Nassis, cuius Iadre, cum consensu dicti ser Cressii, sui patris, et quam suam petitionem... coram... iudicibus... ser Symon predictus de voluntate dicti sui patris et conquerendo exponit quod ipse Symon pluribus diebus (?) mensis ianuarii elapssis in accomodato receperit a nobili viro ser Nicolao de Nassis, ciue Iadre, quemdam zaphyrum ligatum in auri anulo... quem per ser Symonem conlocatum in domo sua clam subtractum affirmat sibi fuisse cum ipse Simon cuius dictum anulum nec donauerit, vendiderit, permutauerit nec subpingnorauerit... Cum que nouissime dictum çaphyrum ligatum ut supra reperuerit in manibus dicti Pauli cum ectiam Simon ipsi ser Nicolao pro dicto anulo satisfecerit anulum cum zaphyrum... empto per dictum (?) Simonem ipsi ser Nicolao dederit in compensationem... dictus Simon pluries dictum Paulum requisierit ut dictum talem çaphyrum restitueret et eum non restituerit. Set de mandato dominorum rectorum Iadre dictus zaphyrum ligatus ut supra depositatus fuerit in manibus nobilis viri ser Cose de Begna ut tolleretur malignationis materia. Igitur omni modo... dictus Simon cum dicto consensu patris sui petit per vos dominos iudices et vestram sententiam ad dictum zaphyrum ligatum ut supra... de eo cessione sibi facta a dicto ser Nicola et quem ut rem suam quandocunque vendicare... et potuit sibi ser Simoni dandum et restituendum dictum Paulum in cuius manus dictus anulus repertus extitit et dictum ser Cosam, depositarium per sententiam cogere saluo... Item vno instrumento dotali dicti Pauli... in M^oCCC^oLXXXII^o die VI mensis iulii... in hunc modum videlicet: ...et predictum Paulum, aurificem... condempnamus ad dandum et restituendum dictum anulum seu zaphyrum ligatum dicto ser Simoni, actori... quod dictus ser Simon teneatur et debeat per hanc nostram sententiam dare et soluere dicto Paulo auri sic totam predictam quantitatem denariorum quarum dictus Paulus suo sacramento firmauitur... pro qua dictum anulum seu zaphyrum habuit et recepit extimatim reseruato..." (DAZd, Curia maior ciuiliu Iadrensis, Kut. 5, F 4, fol. 39'-40). Premda se Pavao u ovom spisu spominje bez oznake očeva imena ili podrijetla, bez sumnje je riječ upravo o Pavlu Petrovu iz Kotora jer se u ovom ugovoru spominje i ugovor o doti što ju je upravo on primio 6. srpnja 1392. godine, o čemu je već bilo riječi.

²¹ Opširnije o pojasevima u zadarskom zlatarstvu 14. st. vidi: MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj 8), 843-857.

²² "...Georgius, filius quondam Martinussii de Bicina, de genere Lasnicich fuit confessus se debere dare Paulo, aurifici quondam Petri de Cataro, cui et habitatori Iadre, ducatos decem auri in auro ex causa mercati vnus quartus super zona viridi per ipsum empte... Quam ducatorum quantitatem idem debitor promisit dare ipsi creditori hic Iadre usque ad tres menses proxime uenturos..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 178).

²³ "...presentibus... et Paulo, aurifice quondam Petri de Cataro, ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 200).

²⁴ Tom je prigodom u ulozi svjedoka zabilježen marangon Nikola Arbusjanić: "...Angelus, filius quondam ser Nicolai, cimatoris, cuius et habitator Iadre, fuit confessus se comodato habuisse et recepisse a Paulo, aurifice quondam Petri, ciue

Iadre, res infrascriptas videlicet vnum punctale relleuatum argenteum album a centura ponderis vnciarum tredecim uel circa. Item vnam centuram argenteam ab homine albam super zona siricea blauida ponderis vnciarum septem et quarti vnus. Item vnum smaldum argenteum pro copertorio a scarsella ponderis vnciarum vndecim que punctale et smaldum ponderant in summa vnciis viginti quatuor, quod totum argentum supradictum in summa ascendere fecerunt et uoluerunt ducatis duobus pro singula vncia... Quod totum argentum supradictum idem Angelus promisit reddere ipsi Paulo, creditori, hic Iadre uel eius ualorem suprascriptum usque per totum mensem aprilis proxime uenturum... Cassus fuit presens instrumentum de mandato creditoris hic scripti, presentibus... Nicolao Arbussanich marangono, ciuibus Iadre testibus et alliis." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 200'); EMIL HILJE, Zadarski graditelj Nikola Arbusjanić (Arbušanić), *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 32(19), Zadar, 1993., 234, bilj. 50.

²⁵ "...Iadre in confinio Cosme et Damiani, in domo infrascripti emptoris... Presbiter Cuitanus quondam Georgii Delaueich, canonicus (ecclesie maioris - prekrizeno) Iadrensis... in perpetuum dedit et uendidit Paulo, aurifici quondam Petri de Cataro, cui et habitatori Iadre, totam et integram vnam suam petiam terre partim aratorie et partim vineate... macerata circumcirca... in districtu Iadre in maceriis in confinio Sancti Iohannis... pro precio librarum ducentarum viginti quinque soldorum paruorum..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 204'-205).

²⁶ Riječ je o poništenju spisa sročena u Zlatarskoj ulici 24. srpnja 1390. godine u kojem se pak kao svjedok javlja zlatar Produl Andrijin. "...Iadre, in Contrata aurificum, in statione infrascripti debitoris, presentibus Produlo, aurifice quondam Andree, mercatoris, et... ciuibus et habitatoribus Iadre... Antonius, mercarius quondam Alegreti, mercarii, ...fuit confessus se debere dare..." (poništenje: "...presentibus... et Paulo, aurifice quondam Petri de Cataro, ciuibus Iadre...") (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F V, fol. 27').

²⁷ "...Benedictus, filius quondam Iacobi de Denaç, habitator Iadre, se sponte et sua propria uoluntate obligando Stefano, aurifici quondam Cernote, habitatori Iadre, promisit eidem stare cum dicto Stephano hinc ad tres annos proxime futuros et eidem et in eius statione seruire et laborare in arte aurificum bene, fideliter, legaliter et solliciter more boni et fidelis laboratoris, furtum non facere nec fraudem et res dicti Stefani et quod penes eum fuerunt fideliter custodire et ab eo non recedere ante finem dicatorum trium annorum. Et versa uice dictus Stephanus promisit ei dare expensis sibi et potus ac uestimenta et calciamenta concedentem et in fine dicatorum trium annorum dare ei pro suo salario librarum quadraginta paruorum et vnam sciocam, unum caputeum et unum par caligarum de panno nouo ualoris soldorum quadraginta pro quolibet brachio promictentis et cetera... presentibus Paulo, aurifice quondam Petri, et..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 49, fol. 23).

²⁸ "...Actum Iadre in Platea comunis (?) presentibus Paulo aurifice quondam Petri et Emrico aurifice et Paulo Lasagna aurifice testibus..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 55, fol. 3'); JOŠKO BELAMARIĆ (bilj. 10), 171.

- ²⁹ "...Radislauus Miroseuich, vlcus de catono Mirchi Tuerdoyeuich, vendidit Paulo, aurifici quondam Petri de Iadra, vnum asinum pili guidi, item alium asinum pili guidi plauu et tertium asinum pili guidi obscuri et unam asinam pili nigri ibidem presentem ad habendum et cetera pro pretio librarum quinquaginta paruorum quod pretium dictus venditor fuit confessus et contentus se a dicto emptore habuisse et recepisse..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 60, fol. 14).
- ³⁰ "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 61, fol. 20).
- ³¹ "...presentibus... et Paulo, aurifice quondam Petri, habitatore..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B IV, F 67, fol. 21').
- ³² "...Incantatur et per incantum... vna domus de muro coperta partim cuppis et partim planchis cum omnibus et singulis eius cameris, sallis, coquinis, caminis, ballatoriis parte curtis comunis et indiuse cum infrascripto Paulo, aurifice, statione, puteis, canipis, stilicidiis et cum suo andito per quod itur et iri debet ad dictam domum uendendam quod est... sub domo Pauli, aurificis, quondam Petri, cuius Iadre, et cum omnibus et singulis aliis eius iuribus et pertinentiis posita in ciuitate Iadre in confinio Sanctorum Cosme et Damiani de Perna, cuius domus vna pars se extendit super Plateam magnam Iadre infra hos confines: ...de trauersa partim est uia publica qua itur ad dictam Plateam magnam comunis Iadre et partim est domus supradicti Pauli, aurificis, mediante curte comuni cum ipso Paulo, de siroco posidet dictus Paulus, aurifex, partim mediante muro comuni videlicet pro ea parte... super uiam qua itur ad dictam Plateam magnam et partim est supradictum anditum per quod itur ad dictam domum uendendam et partim possidet hereditas quondam Fasolci, sartoris, cuius Iadre... ...Quod dicta tota et integra domus daretur et deliberaretur prout in dicta cedula continetur neque se opposuisset incantui neque deliberationi ullique compermisset qui se pro dicta tota et integra domo... offeret contractum supradictus Paulus, aurifex quondam Petri, cuius Iadre, qui se pro ipsa tota et integra domo daturus obtulit ducatos ducentos duodecim boni et puri auri... ...Quem que (?) Paulum, aurificem, emptorem... dominus Paulus de Georgiis, miles rector... cum baculo quo sua tenebat in manu... eidem Paulo dedit, soluit et manualiter numerauit ser Andree quondam ser Zoili de Cesanis..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B V, F I, fol. 167-168).
- ³³ DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/1, fol. 16; NADA KLAIC – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 535, bilj. 357a.; IVO PETRICIOLI, *Škrinja Sv. Šimuna u Zadru*, Zagreb, 1983., 12, 104; IVO PETRICIOLI, L'arca di San Simeone a Zara e il suo autore Francesco da Milano, *Studi di storia delle arti, Università di Genova, Istituto di storia dell'arte*, 9, Genova, 1998., 6., 23, bilj. 27; EMIL HILJE Prilog o zlataru Francescu iz Milana, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 23, Zagreb, 1999., 54; GIUSEPPE PRAGA, *Documenti per la storia dell'arte a Zara dal Medioevo al Settecento* (ur.) Maria Walcher, Trieste, 2005., 111.
- ³⁴ "...Ser Bartolus de Drecchia, tribunus... retulit... mandando vnam sententiam latam per iudices Curie consilium ciuitatis Iadre in M^oCCC^o nonagesimo septimo, indictione VI die XX quarto mensis february contra et aduersus Paulum, aurificem quondam Petri de Iadra, et in fauorem ser Georgii de Zadulinis, nobilis cuius Iadre, in et pro quantitate centum ducatorum auri et expensis prout... in dicta sententia continetur posuisse, misisse et indixisse predictum ser Georgium in tenutam et corporalem possessionem... in vna pectia terre vineate quatuor gongnai cum dimidio uel circa posita in confinio Sancti Iohannis in Maceriis infra hos confines... ...Die XI mensis martii. Volcus preo retulit mihi notario se ad petitione dicti ser Georgii de Zadulinis presentasse denarios dicto Paulo, aurifici pro supradicta vinea pro dicta quantitate centum ducatos auri et expensis et eidem mandasse et cetera." (DAZd, ZB, Curia maior ciuiliu Iadrensis, Kut. 5, F 10, fol. 51).
- ³⁵ "...presentibus Stefano, aurifice quondam Petri de Cataro, et Paulo, aurifice quondam Petri, ambobus ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VII, fol. 38).
- ³⁶ "...Vir nobilis ser Cosa quondam Matei de Begna, cuius Iadre dedit, uendidit et tradidit Paulo, aurifici quondam Petri, habitatori Iadre, viginti marchas argenti quas uiginti marchas argenti dictus Paulus fuit confessus et contentus se a dicto ser Cosa de Begna emisse, habuisse et recepisse pro pretio ducatorum centum auri in auro boni et iusti ponderis ad rationem ducatorum quinque auri pro qualibet marcha dicti argenti..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B IV, F 73, fol. 16).
- ³⁷ "(in margine: Incantus et deliberatio vinee Pauli, aurificis quondam Petri, posite in Maceriis)... ...Incantatur... tota et integra vna pecia terre uineate gognalium quatuor cum dimidio uel circa et plus uel minus prout esse repertum fuerit ita quod totum cedat in incantu et deliberatione presenti secundum additionem precii uel diminutionem Pauli, aurificis, filii quondam Petri, cuius et habitatoris Iadre, posita in districtu Iadre in Maceriis in confinio Sancti Iohannis heremitarum... data in tenutam et corporalem possessionem ac pagamentum de mandato dominorum rectorum Iadre per tribunal Curie Iadre ser Georgio de Zadulinis, nobili cui Iadre, pro executione vnus sententie late per dominos iudices Curie consilium ciuitatis Iadre... in et pro quantitate ducatorum centum auri et expensis legitimis pro precio viginti marcharum argenti ad rationem ducatorum quinque auri pro singula marca argenti late in fauorem dicti ser Georgii de Zadulinis et contra dictum Paulum, aurificem prout et sicut in dicta sententia latius continetur... ...daretur ac deliberaretur... neque se oppossuisset incantui neque deliberationi... pro dicta pecia terre uineate... offeret contractum ser Bartolus quondam ser Marini de Milano, nobilis cuius Iadre qui se uice et nomine ac de denariis et moneta supradicti Pauli, aurificis pro dicta pecia terre uineate daturus obtulit ducatos centum boni et puri aurisupradicto ser Bartolo de Milano ementi uice et nomine et de denariis supradicti Pauli, aurificis supradictam peciam terre uineate pro precio et nomine pretii ducatorum centum auri in auro... ...Quod quidem totum precium videlicet ducatos centum auri in auro idem Paulus, aurifex, dedit, soluit et manualiter numerauit supradicto ser Georgio de Zadulinis prout ipse ser Georgius fuit confessus et contentus se habuisse et recepisse a dicto ser Paulo, aurifice pro integra et completa solutione omnium contentorum in sententia supradicta..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B V, F I, fol. 187-188).
- ³⁸ "...vna vinea... posita in confinio Sancti Iohannis Heremitarum Ultra portum Iadre in Maceriis infra hos confines... de trauersa...

- et partim Paulus, aurifex quondam Petri, de austro dictus Paulus, aurifex..." (DAZd, Curia maior ciuiliū Iadrensis, Kut. 5, F 10, fol. 55).
- ³⁹ "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B IV, F 77, fol. 8').
- ⁴⁰ "...presentibus... et Paulo aurifice quondam Petri de Cataro, ambobus ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VII, fol. 102).
- ⁴¹ Riječ je o poništenju kupoprodajnog ugovora datirana 27. studenog 1398. godine u kojem je kao svjedok zabilježen zlatar Pavao Nikolin zvan Lazanja. "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri... ..presentibus... et Paulo, aurifice quondam Nicolai, habitatore Iadre..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B IV, F 76, fol. 18').
- ⁴² "...presentibus magistro Paulo, aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi da Firmo, B I, F II/1, fol. 149).
- ⁴³ Tada je zabilježen kao svjedok u oporuci Mihovila Jurgovića s Ugljana. "...presentibus... Paulo, aurifice quondam Petri de Cataro... ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B V, F III, fol. 139').
- ⁴⁴ "...Paulus, aurifex quondam Petri, habitator Iadre, fuit confessus et contentus se esse debitor nobilis viri ser Cose de Begna, cuius Iadre, et eidem dare debere ducatos viginti quinque auri et hoc nomine mercati quinque marcarum argenti ad rationem ducatorum quinque qualibet marca emptarum per dictum Paulum a dicto ser Cosa et habitarum et receptorum ab eodem quam quantitatem ducatorum dictus Paulus per se... dare, soluere et restituere promisit dicto ser Cose... hinc ad unum annum..." (DAZd, ZB, Iohannes de Casulis, B un, F II/2, fol. 18').
- ⁴⁵ "...Lucas, filius quondam Bartoli de Cipriano, cuius Iadre... fecit, constituit et ordinavit Paulum, aurificem quondam Petri de Iadra... suum... procuratorem..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B IV, F 86, fol. 12').
- ⁴⁶ "...in Contrata Sanctorum Cosme et Damiani de Perna in domo infrascripti Pauli aurificis, presentibus... et Paulo, aurifice quondam Petri de Cataro, ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 13).
- ⁴⁷ "...presentibus... et Paulo aurifice quondam Petri de Cataro, ciue Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 49).
- ⁴⁸ "...presentibus Paulo aurifice quondam Petri... ambobus ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 65).
- ⁴⁹ Barka je imala jedan jarbol, sidro i kormilo, a nalazila se u paškoj uvali. "...Vlatcus Dragoribich, marinarius, et Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro, ciues Iadre... uendiderunt Luce quondam ser Bartoli de Cipriano, cui Iadre, et Nicole Cuquesich de Pago vnam eorum barcam bastasiam cum vna arbore, vna antena et vno timone babunese que est in valle Pagi, quam dicti emptores fuerunt confessi se habere in eorum manibus et potestatem ad habendum et cetera, pro precio ducatorum triginta auri in auro..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 49-49'); CVITO FISKOVIĆ, Zadarski sredovječni majstori, Split, 1959., 114, 196, bilj. 706.
- ⁵⁰ "...in Contrata Sanctorum Cosme et Damiani de Perna, in via publica per oppositum domus procurarie comunis Iadre, presentibus Paulo, aurifice quondam Petri de Cataro... ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 82').
- ⁵¹ "...Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro, cuius Iadre, fecit suum procuratorem legitimum cum potestate substitutum Martinum, cimatore de Sibenico... specialiter ad petendum... quicquid ipsi constituenti debetur a Georgio Sesselich de Scrisia..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 108').
- ⁵² "...presentibus magistro, Benedicto quondam Iacobi et Paulo, aurifice quondam Pauli testibus. Milcus quondam Galci Mirosich de Cobiliça dedit et locavit magistro Iacobo, aurifici quondam Farcasi, habitatori Iadre, Petrum, filium dicti Milchi ibidem presentem et acceptantem, ad standum et moram continuam trahendum cum ipso magistro Iacobo pro nouem anniis continuis, hodie incipiendis et ut sequitur finiendo ad addisscendum dictam artem aurificarie. Promictens dictus Milcus toto dicto continuato tempore nouem annorum ipsum Petrum a dicto magistro Iacobo non reaccipere set stare continue... promictens quod bonus et fidelis et obbediens puer erit et fatiet ei omnia quae licite et honeste predictus magister Iacobus sibi precipiet legalis erit, furtum uel fraudem non fatiet set res et bona dicti sui magistri ad suas manus peruentas et perueniendas saluabit fideliter et dicto suo magistro restituet sine fraude. Et... uersa vice predictus magister Iacobus promisit ipsum Petrum dicto tempore nouem annorum... secum tenere, alere, vestire et calciare decenter et ipsum iuxto posse docere dictam suam artem aufacturarie (!) et in fine dictorum nouem annorum dare eidem benedictionem suam, socham, caputeum et par calegarum de panno latino valoris XL solorum pro quolibet brachio et pro benedictione dare quinque ducatos auri... ..pro quo Petro dictus Miclauscius, pater et Franolus, marangonus quondam Dissinni de Iadra... fideiussores... exstiterunt..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi da Firmo, B I, F II/1, fol. 293); CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 118., 198, bilj. 726; NADA KLAIĆ – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 537, bilj. 389. Zlatar Pavao Pavlov koji se spominje kao svjedok u ovom spisu bez sumnje je zlatar Pavao Petrov iz Kotora, a bilježnik mu je pogrešno zapisao očevo ime. Naime, u Zadru se ni u 14. stoljeću ni početkom sljedećeg ne spominje neki zlatar Pavao s tim patronimikom.
- ⁵³ Vinograd je tom prilikom u dotu dobio marangon Ivan, sin pok. mornara Vučine. "...Iohannes, marangonus, filius quondam Volcine, marinarii, cuius Iadre... fuit confessus se habuisse a domina Scomussa, relicta quondam ser Zoili de Botono, nobili ciue Iadre, dante et soluente in dote... Marice, filie quondam Drasoi, casaroli... ..et vnam possessionem terre partim uineate, locate ad terraticum... posita in insula Sancti Micaelis in loco uocato Lucorano... de traueras est via publica partim et partim possidet Paulus, aurifex quondam Petri, de sirocco possidet dictus Paulus, aurifex partim..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 210'-211); Vjerojatno je riječ o marangonu Ivanu Vučiniću koji je u prosincu 1402. godine ugovorio neke radove u kući plemića Ivana de Butadeisa. (CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 57, 161, bilj. 328)
- ⁵⁴ "...Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro, cuius Iadre, fuit confessus se debere dare et soluere ser Cose quondam ser

Matei de Begna, nobili ciui Iadre, ducatos triginta auri in auro nomine et ex causa mercati quinque marcarum argenti fini per eum habiti et recepti nec non empti a dicto ser Cosa pro precio supradicto. ...Quam ducatorum quantitate idem Paulus, debitor, promisit ipsi ser Cose, creditori, dare eidem hic Iadre usque per totum mensem aprilis proxime uenturum..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F VIII, fol. 214).

⁵⁵ "...petitionem ser Cose de Begna... contra et aduersus Paulum, aurificem quondam Petri, habitatorem Iadre, de ducatis triginta auri... quos dictus Paulus dare et soluere... se obligauit eidem ser Cose ad certum terminum... elapsum, ex causa mercati quinque marcarum argenti fini... ut constat publico instrumento... in M^oCCCC^o secundo, indictione XI^a, die VI mensis februarii. Item... ducatos triginta auri... quos dictus Paulus dare et soluere promisit et se obligauit eidem ser Cose... pro pretio sex marcarum argenti... ut constat publico instrumento... ..condempnamus... Paulum ad dandum... ser Cose dictos sexaginta ducatos... ..M^oCCCC^oXIII... die XI mensis augusti... ..Cassa fuit suprascripta sententia de mandato et uoluntate... ser Cose... confessus fuit se fuisse solutum a dicto Paulo..." (DAZd, Curia consulum et maris, B I, F II/6, fol. 14).

⁵⁶ "...Rusia, uxor quondam Faxolti, sartoris (de Ia – prekriženo), habitatoris Iadre... vendidit... magistro Paulo, aurifici quondam Petri de Iadra... vnum suum hedifitium domus de lingnamine et cuppis copertum cum ballatorio murato inferius positum super terreno et proprietatem ecclesie Sanctorum Cosme et Damiani prope dictam ecclesiam infra hos confines: de trauersa et borea est domus dicti magistri Pauli, de quirina est terrenum dicte ecclesie Sanctorum Cosme et Damiani, de siroccho est via publica et alios confines veriores cum introitibus et exitibus suis usque in vias publicas... et quicquid dicto Paulo, emtori... et proprietatis dicte ecclesie Sanctorum Cosme et Damiani... tenetur annuatim soluere dicte ecclesie pro pensione loci quinque libras cum dimidia et vnum dupplerium valoris XX soldorum annuatim in festo Sanctorum Cosme et Damiani. Et hoc pro pretio et nomine pretii ducentarum quinquaginta librarum denariorum paruorum, quod pretium dicta Rusia, venditrix, fuit sponte confessa et contenta penes se habuisse et integraliter recepisse a dicto Paulo... ..Actum Iadre in domo dicti magistri Pauli..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/1, fol. 356).

⁵⁷ "Eiusdem anno, indictione, die, loco et testibus. Predictus magister Paulus non obstante supradicta confexione facta de receptione dicti totius pretii confessus et contentus se remansisse et remanere, dare et soluere de dicto pretio dicte Rusie libras quinquaginta paruorum quas promixit eidem Rusie dare soluere ad omnem ipsius Rusie petitionem... (In margine: M^oCCCC^oIII^o indictione XII^a die XXVIII mensis aprilis... cassus dictus contractus de mandato et voluntate dicte Rusie qua confessa fuit penes se habuisse et recepisse a dicto Paulo dictas quinquaginta libras... ..Actum in domo dicti Pauli)" (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/1, fol. 356). Vjerojatno je upravo u kući zlatara Pavla Petrova iz Kotora koja se nalazila u ulici Sv. Kuzme i Damjana rečeni zlatar nekoj Ceciliji predao sto pedeset libara kao dio duga u iznosu od petsto libara, ali taj dokument u dataciji ima samo oznaku dana i mjeseca (13. svibnja) pa nije moguće utvrditi koje je godine bio napisan. "... in Contrata Sanctorum Cosme et Damiani de Perna, in domo

Pauli, aurificis, presentibus... ..Cecilia fuit confessa se habuisse a supradicto Paulo librarum CL paruorum pro parte solutionis librarum quingentarum paruorum..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, zaseban papirić u F VIII).

⁵⁸ "...Venerabilis vir, dominus Marinus de Butadeis, archidiaconus Iadrensis, ut rector ecclesie Sanctorum Cosme et Damiani de (Perna – prekriženo) Platea de Iadra fuit sponte confessus et contentus que facta et calculata ratione... ex una parte et magistrum Paulum, aurificem quondam Petri de Iadra, ex alia parte, se habuisse et integraliter recepisse et sibi satisfactum fuisse a dicto magistro Paulo, aurifice, de pensione locorum dicte ecclesie sanctorum Cosme Damiani (!) in quibus hedificatus fuit domus Faxolci, sartoris, que soluit anno quolibet libras quinque et soldos decem paruorum, item pro vno dopplerio soldos viginti paruorum. Item pro vno loco vacuo ibidem quo adherenti soldos viginti paruorum cuius loci vacui hii sunt confines: de siroccho possidet dicta ecclesia Sanctorum Cosme e Damiani, de quirina possidet Çanninus protomagistri Andree, de borea partim possidet dictus Çanninus et partim dictus Paulus, aurifex, de trauersa predictus Paulus, aurifex, et alios confines confictos, et qua nabula ascendunt ad summam septem libras et decem soldorum paruorum anno quolibet, de quibus pensionibus predictus Marinus archidiaconus fuit sponte confessus et contentus penes se a dicto magistro Paulo habuisse et recepisse et integraliter satisfactum fuisse pro (totibus – prekriženo) temporibus preteritis et pro duobus annis proxime futuris incipiendis in festo Sancti Michaelis de mensis septembris proxime futuri et ut sequitur finiendo videlicet ad dictam rationem septem librarum cum dimidia pro quolibet anno..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/1, fol. 366'); CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 202, bilj. 776.

⁵⁹ Vidi Prilog 1.

⁶⁰ Vjerojatno je riječ o marangonu Ivanu Bedričeviću koji se u Zadru spominje i 1434. godine. (CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 23, 141-188)

⁶¹ "...Iadre, in sala archiepiscopatis palatii, presentibus discreti et honesti viri magistro Paulo, aurifice quondam Petri de Chataro, et Iohane, magistro marangono quondam Bedriči..." (DAZd, ZB, Matheus Salasich, B un, F I/2, fol. 71); CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 141, bilj. 92; NADA KLAJČ – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 515, bilj. 189. C. Fisković pogrešno je pročitao marangonovo ime pa donosi da je riječ o Ivanu pok. Ludovika iz Zadra, što prenosi i Petricioli.

⁶² "...presentibus Paulo, aurifice Petri de Iadra... (In margine: Drasice, uxoris et relictę quondam Stephani, aurificis alias Françoī quondam Cernoti.). (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/3, fol. 422'). Dokument nije dovršen.

⁶³ "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri, et..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/3, fol. 430).

⁶⁴ "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/5, fol. 448).

⁶⁵ "...positam in insula Lucorani districtu Iadre... hos... esse confines: de austro... de trauersa Paulus, aurifex quondam Petri..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/5, fol. 442); "...Item terrena laboratiua posita in Lucorano ad sanctum

- Michaelem in loco vocato Starina... infra hos confines... de trauersa... partim possidet Paulus, aurifex..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/5, fol. 443'-444).
- ⁶⁶ "...presentibus... et magistro Paulo, aurifice quondam Petri de Iadra... ..Magister Andreas quondam Georgii, tagliapetra de Iadra, promixit et se obligauit fratri Augustino et fratri Antonio Blaxii, priori monasterii Sancti Augustini de Firmo dare... lapides infrascriptos..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F II/5, fol. 454'-455); CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 148-149, bilj. 228a.
- ⁶⁷ "...vna pecia terre... posite in districtu Iadre in Maceriis, in confinio Sancti Iohannis Heremitarum infra hos confines... de quirina possidet Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro, cuius Iadre, de borea possidet dictus Paulus, aurifex, pro uxore sua parte..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F IX/2, fol. 61).
- ⁶⁸ "...posita in insulla Lucorani... de trauersa Paulus, aurifex quondam Petri..." (DAZd, Curia maior ciuiliu Iadrensis, Kut. 7, F II, fol. 28).
- ⁶⁹ "...in quo suo testamento suos commissarios et huius testamenti executores esse uoluit et instituit Paulum, aurificem quondam Petri de Cataro..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B V, F III, fol. 145).
- ⁷⁰ "...presentibus Paulo, aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B V, F 101, fol. 16').
- ⁷¹ "...Coram magnificis dominis... honorabilibus rectoribus ciuitatis Iadre... personaliter constituti Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro et... commissarii olim Iohannis, balistarii salariati comunis Iadre, filii quondam Laurentii de Castignoli de Ianua, habitatoris Iadre, instituti ab eo in eius vltimo testamento... inuentarium per eos confectum de bonis dicti quondam Iohannis, balistarii..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F IV, fol. 124'-125).
- ⁷² "...Ambroxius quondam Laurencii de Castignolo de Ianua tamquam heres testamentarius Iohannis balistarii, olim salariati comunis Iadre, eius fratris, institutus ab eo in eius vltimo testamento scripto Iadre... in M°CCCCV°, indictione tertiadecima, die nono, mensis septembris... fuit confessus et contentus se... habuisse et recepisse ac sibi fuisse datum et assignatum a Iohanne, berberio quondam Stefani absente quia erat carceratus et detentus in manibus inimicorum Iadrensis et a Paulo, aurifico (!) quondam Petri de Cataro, habitatore Iadre, etiam absente quia erat in exercitu Iadrensiu, commissariis dicti quondam Iohannis, balistarii instituti ab eo in dicto eius testamento omne et totum id quod ipse quondam magister Iohannes, balistarius reliquerat et reliquit in dicto eius testamento eidem Ambroxio et Luchine, matri eius..." (DAZd, ZB, Iohannes de Trottis, B un, F I/2c, fol. 47').
- ⁷³ "...Cum hoc esset quod Petrus, filius Nicolay Arbanensis de Cataro esset detentus in carceribus comunis Iadre ad petitionem et instanciam magistri Pauli, aurificis quondam Petri, cuius Iadre, pro libris ducentis paruorum in quibus idem magister Paulus asseruit se esse creditorem dicti Petri, idem Nicolaus Arbanensis nec non magister Laurentius, aurifice Albanensis, et Iacobus quondam Farcasii, etiam aurifice et habitatores Iadre, predicti omnes insimul et insolidum se obligantes eidem magistro Paulo, aurifico (!), promisserunt et se obligauerunt dare et consignare dictum Petrum ad omnem petitionem ipsius magistri Pauli quociescunque et quecunque placuerit eidem magistro Paulo coram Curiam Iadrensis magnam si non facient aut dictus Petrus aufugiet voluerunt et se obligauerunt supradicti eidem magistro Paulo et quolibet eorum insolidum dare et soluere eidem magistro Paulo libras ducentas paruorum predictas ad omniam ipsius magistri Pauli requisitionem..." (DAZd, ZB, Iohannes de Trottis, B un, F I/2 d, fol. 86-86'). Premda spomenuti zatvorenik u ovom ugovoru nije označen kao zlatar, bez sumnje je riječ o istoimenom zlataru iz sljedećeg spisa.
- ⁷⁴ "...Petrus, filius Nicolay Arbanenssas de Cataro, aurifex et habitator Iadre... fuit confessus et contentus se habuisse et manualiter recepisse a magistro Paulo, aurifico quondam Petri, cuius Iadre, occasione mutui gratia... libras centum paruorum... ..presentibus magistro Laurentio Albanensse et magistro Iacobo quondam Farcassi, etiam aurifice, habitatoribus Iadre..." (DAZd, ZB, Iohannes de Trottis, B un, F I/2 d, fol. 86'-87'); CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 114, 196, bilj. 705. Dokument je poništen 13. siječnja 1408. godine. C. Fisković ovaj je i prethodno spomenuti spis datirao u 1404. godinu. U cijelom sveščiću nema niti jedne oznake godine sastavljanja dokumenata pa se Fisković zacijelo ravnao datacijom sveščića koji slijede, a datirani su 1405. godinom. No sveščić u kojem se nalaze sporna dva dokumenta bez sumnje se kronološki nastavlja na onaj koji mu prethodi (sveščić c), a u njemu je na fol. 52'-53 jedan dokument koji nije mogao biti sastavljen prije siječnja 1407. godine, budući da se u njemu spominje spis iz svibnja 1406. godine.
- ⁷⁵ Vidi Prilog 2.
- ⁷⁶ Njegov je posjed bio međaš posjeda što ga marangon Ivan Vučinov tom prigodom prodaje trgovcu Jakovu Slovinjinu. "...Iohannes, marangonus quondam Uulcine de Iadra, dedit, vendidit et tradidit Iacobo, mercario filio Slouini, habitatori Iadre, vnam terram... positam in insula Lucorani districtu Iadre infra hos ut dixerunt confines... de quirina... et partim Paulus, aurifex quondam Petri... ..et partim Paulus, aurifex quondam Petri, de siroco dictus Paulus, aurifex..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B V, F 106, fol. 12-12').
- ⁷⁷ "...petitionem Pauli, aurificis quondam Petri de Iadra... contra et aduersus ser Vitulum quondam ser Nadalini de Zadulinis... de libris quadraginta sex soldorum paruorum pro pretio vnçiarum quindecim et tertie partis vnus vnçie argenti laborati et deaurati per ipsum Vitulum a dicto Paulo emptarum, habitatum et receptorum... ..M°CCCC°VIII... die primo mensis octubris... ..Cassa fuit suprascripta sententia de uoluntate suprascripti Pauli... confessus fuit se fuisse solutum a dicto ser Vitulo de debito suprascripto..." (DAZd, Curia consulum et maris, B I, F II/6, fol. 12).
- ⁷⁸ "...presentibus magistro Paulo, aurifice quondam Petri... ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B VI, F I/2, fol. 43). Riječ je o oporuci Suzane, kćeri Tome de Georgiisa i žene pok. kneza Ivana iz Bribira od roda Šubića.
- ⁷⁹ "...Maximus de Castello fecit suum procuratorem legitimum cum potestate substituendi Paulum, aurificem quondam Petri de Cataro, ciuem et habitatorem Iadre presentem et presens mandatum sponte suscipientem specialiter ad petendum... ducatos tredecim auri a Stefano quondam Petri de Duratio..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F X, fol. 11').

- ⁸⁰ "...presentibus Paulo, aurifice q(uondam) Petri... et Nutio quondam Vcinelli, lapicida de Firmo..." (DAZd, ZB, Articutius de Riugnano, B III, F X, fol. 35).
- ⁸¹ "...Vidus Cacichieuich et Lucas Jursich de Scrisio sponte fuerunt confessi... se habuisse et recepisce a Paulo, aurifice uocato Lasagna quondam Nouaci, habitatore Iadre, libras quingentas soldorum paruorum... ..dare reddere et restituere hinc ad festum Nativitatis Domini Ihesu Christi... ..MCCCC^oVIII... die IIII^{to} mensis aprilis. Actum Iadre... presentibus Paulo, aurifice quondam Petri de Iadra... ..Mandica, relicta quondam suprascripti Pauli La(sagne) (dalje oštećeno)..." (DAZd, ZB, Petrus de Serčana, B V, F 102, fol. 17'-18). Riječ je o poništenju ugovora datirana 6. veljače 1406. godine kojim je zlatar Lanza posudio Vidu Kačićijeviću i Luki Jursiću iz Karlobaga pedeset libara.
- ⁸² Npr. 9. travnja 1411.: "...presentibus... et magistro Paulo aurifice quondam Petri ciue Iadre..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/1, fol. 15); 11. studenog 1411.: "...presentibus Paulo quondam Petri aurifico et..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/5, fol. 147'); 26. studenog 1411.: "... presentibus... et magistro Paulo aurifice quondam Petri ciue Iadre..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/5, fol. 155'); 15. veljače 1412.: "...presentibus magistro Paulo quondam Petri aurifice et..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/6, fol. 207'). Osobito je zanimljiv dokument datiran 28. ožujka 1423. godine. Tada je zlatarski majstor Pavao pok. Petra, građanin Zadra, kao čuvar imovine svoga pok. sina Martina za kojega u kasnijoj arhivskoj građi doznajemo da je također bio zlatar, primio od već spomenutog (bilj. 76) Jakova pok. Slovinje zvana Salamon i njegove kćeri Margarite, udovice rečenog Martina, sinovu pokretnu imovinu. Osim slikarskih radova i vrijednih knjiga, među kojima vrijedi istaknuti jednog "Dantea", dijelovi Martinova inventara bili su niska bisera, četiri para malih srebrnih naušnica, pedeset pozlaćenih puceta na jednom odjevnom predmetu, jedan safir i tri unce oštećene srebrnine. (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B II, F III/9, fol. 383-383'); INGE ŠEGVIĆ-BELAMARIĆ – JOŠKO BELAMARIĆ, *Stare i rijetke knjige iz knjižnice klasične gimnazije u Splitu*, Split, 1995., 22, 42, bilj. 18. Citirani autori poslužili su se podatkom iz ostavštine zadarskog arhivista G. Prage u venecijanskoj Marciani. EMIL HILJE, *Gotičko slikarstvo u Zadru*, Zagreb, 1999a., 166, 195, bilj. 57; 17. travnja 1436.: "...presentibus magistro Paolo, aurifice quondam Petri et magistro Georgio Vitcouich de Aurana, etiam aurifice, ciuibus et habitatoribus Iadre..." (DAZd, ZB, Iacobus q. Ostoye, B un, F I/4, fol. 23').
- ⁸³ "...presentibus... et Donato quondam Pauli aurificis..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B IV, F V/B15, fol. 257).
- ⁸⁴ Slučaj je to u dokumentu datiranu 18. srpnja 1412. godine kada se kao svjedok javlja kod prodaje neke zemlje..."presentibus Paulo aurifice quondam Petri de Cataro ciue Iadre..." (DAZd, ZB, Articutius de Riugnano, B III, F XII/1, fol. 17).
- ⁸⁵ Ponegdje uz Pavlovo ime stoji *de Iadra*, a iz sadržaja spisa proizlazi da je nesumnjivo riječ ipak o Pavlu Petrovu iz Kotora. Vidi npr. bilj. 56 (15. ožujka 1403. god.)..
- ⁸⁶ CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 114.
- ⁸⁷ Vidi bilj. 82.
- ⁸⁸ EMIL HILJE (bilj. 82), 166., 195, bilj. 54.
- ⁸⁹ "...In quo suo testamento suos commissarios et... executores... instituit... et Martinum, filium Pauli, aurificis, ciuis Iadre... ..Item reliquit eidem ecclesie Sancti Micaelis vnum pluviale, vnam dalmaticam et vnam strictam et vnum calicem argenteum et vnum crucibulum que omnes res sunt in dicta ecclesia et facte expensis dicti testatoris pro anima sua. ...Item reliquit ecclesie Sancte Marie de Bongauda de Iadra vnum calicem argenteum et vnum paramentum ualoris ducatorum quinque auri pro ipso paramento pro anima sua. Item reliquit ecclesie Sancti Cosme et Damiani de Bebis de Iadra vnum calicem argenteum deauratum et vnum paramentum quod est in in dicta ecclesia pro anima sua... Item reliquit cuilibet suorum commissariorum supradictorum ducatos decem auri... Item reliquit cuilibet quatuor filiorum Pauli, aurificis quondam Petri de Cataro, ciuis Iadre, eius testatoris nepotum ducatos vigintiquinque auri eisdem dandos eum fuerint etatis legitime iure legati... ..presentibus... et Menegello, pictore quondam Iohannis de Canali de Venetiis..." (DAZd, ZB, Articutius de Riugnano, B V, F III, fol. 176'-177'); EMIL HILJE (bilj. 82), 56, 88, bilj. 116.
- ⁹⁰ "...Martini, Mathei, Donati et Nicolai, filiorum Pauli quondam Petri, aurificis de Iadra..." (DAZd, Curia maior ciuilium Iadrensis, Kut. 7, F II, fol. 77). Zlatarov sin Donat spominje se kao trgovac: "...Nos, Donatus Pauli, aurificis, mercator et ciuis Iadre..." (DAZd, ZB, Simon Damiani, B III, F IV/1, fol. 37').
- ⁹¹ Objava toga opsežnog arhivskog materijala u integralnom obliku bit će predmet neke buduće studije, a korpus sveukupne građe koja se datira do 1409. iznijet je kao dio doktorske disertacije: MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj 8), 193-196.
- ⁹² "...Paulus, aurifex quondam Petri de Cataro, ciuis et (habitor Iadre), fuit confessus se habuisse et recepisce a Stossia (filia) quondam Dragossii, mercarii, etiam ciue Iadre, eius spons(a) et futura uxore dante eidem in dotem et pro dote sua... ducatos ducentos boni et puri auri et iusti ac lega(lis) ponderis... in auro, argentaria, pannis..." (DAZd, ZB, Articutius de Riugnano, B III, F XII/1, fol. 12).
- ⁹³ Vidi bilj. 82.
- ⁹⁴ "...presentibus Martino aurifice filio Pauli aurificis..." (DAZd, ZB, Christophorus Zeno, B un, F I, fol. 23'). Stoga nije isključeno ni da je on autor nekog od kaleža koje je 1414. godine darovao svećenik Mihovil.
- ⁹⁵ "...Stossia, relicta quondam magistri Pauli, aurificis, ciuis et habitatrix Iadre... uendidit... ser Donato quondam dicti magistri Pauli, mercatori et ciui Iadre... petiam terre vineate... positam in districtu Iadre in confinio Sancti Iohannis Heremitarum..." (DAZd, ZB, Simon Damiani, B III, F IV/6, fol. 273'-274).
- ⁹⁶ "...presentibus Donato, aurifice et Petro, filio magistri Pauli, aurificis, ciuibus Iadre..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/10, fol. 409).
- ⁹⁷ "...presentibus magistro Iohanne Iurillich, marangono, et Andrea, filius Pauli, aurificis, diacono Sancte Anastasie..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/10, fol. 461).
- ⁹⁸ "...Lefcus quondam Volcine de Dubiça locauit et posuit Petrum, nepotem suum, et filium quondam Georgii de Dubiça ad standum cum magistro Blasio, marangono quondam Iacobi Beuilacqua de Iadra, usque ad sex annos... ..magister Stephanus,

aurifex quondam Petri de Cataro, habitator Iadre, ipsi Blasio extitit fideiussor principalis..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F II, fol. 80).

⁹⁹ "...Iuanissius quondam Crenchi de Pacra posuit et pacto dedit Paulum, filium suum... magistro Stephano, aurifici, habitatori Iadre quondam Petri de Cataro, ad standum cum eo usque ad quinque annos proxime venturos, promitens facere et curare cum effectu quod dictus Paulus, eius filius, usque ad supradictum terminum stabit et perseuerabit cum eo et ab eo et eis seruiciis non aufugiet nec recedet et omnia faciet quae eidem licita per dictum magistrum Stephanum fuerunt demandata et non dampnum uel furtum faciet nec uoluit facere consentiet. Quod si ipse Paulus recesserit a dicto magistro Stephano et eius seruiciis ante supradictum terminum uel ei quod absit dampnum uel furtum aliquod faciet eidem magistro Stephano refficiet et ei dabit omnia dampna de quibus credi uoluit ipsi magistro Stephano sacramento firmanti. Et uersa uice dictus magister Stephanus promisit ipsi Iuanussio stipulanti nomine dicti Pauli, filii sui, ipsum Paulum artem aurificiarie diligenter instruere et docere et eum a se non expellere usque ad supradictum terminum et eidem dicto toto tempore quinque annorum dare et facere competenter uictum, uestitum et calciamenta et in fine dicti termini dimittere eidem uestes antiquas quas tunc temporis habuerit et ipsum de nouo induere de panno latino ualoris grossorum quindecim pro singulo brachio uidelicet facere eidem unum caputeum, vnam (soccam – prekriženo) clamidem et vnum par caligarum et vnum par scarparum..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F II, fol. 192').

¹⁰⁰ "...Ziletus, aurifex quondam Iacobi Mittet de Parisius, fuit confessus se debere dare magistro Stephano, aurifici quondam Petri de Cataro, habitatori Iadre, libras septuaginta tres et soldos nouem paruorum pro resto omnium rationum quas similiter de quibuscunque rebus agere habuerunt de toto tempore preterito usque in presentem diem..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F II, fol. 195).

¹⁰¹ "...presentibus... et Stephano, aurifice de Chataro, habitatore Iadre..." (DAZd, ZB, Iohannes de Casulis, B un, F I/3, fol. 109').

¹⁰² Vidi bilj. 7. (4. lipnja 1387).

¹⁰³ Vidi bilj. 9. (29. listopad 1387. god.)

¹⁰⁴ "...Nobilis vir, ser Philipus quondam Radicchi de Biccina... vendidit... magistro Stephano, aurifici quondam Petri, habitatori Iadre, ibidem presenti... vnam suam domum muratam vndique et cuppis copertam cum stacionibus, canouis, ambitis et omnibus et singulis suis iuribus et pertinentiis suis positam Iadre in confinio Sancti Laurentii de Platea infra hos confines: de austro domus heredum quondam domini Iacobi de Cesanis mediante muro comuni, de trauesa ecclesia Sancti Laurentii mediante androna super qua androna cadunt stellicidia dicte domus vendite et stellicidia ecclesie Sancti Laurentii, de borea via publica partim et partim domus ecclesie Sancti Petri de Platea... et hoc pro precio et nomine precii trecentorum ducatorum auri in auro..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F I/4, fol. 69). Premda se u ovom spisu ne navodi izričito Stjepanovo podrijetlo, već samo ime njegova oca, sasvim je izvjesno da nije riječ o istoimenom zlataru iz Dubice. Naime, već u sljedećem spisu (vidi bilj. 1009.) ta se ista kuća spominje kao kuća zlatara Stjepana Petrova iz Kotora.

¹⁰⁵ "...(In margine: deliberatio domus Stephani, aurificis quondam Petri, habitatori Iadre) ...Incantatur et per incantum... vna domus murata undique et cuppis coperta... posita Iadre in confinio Sancti Laurentii de Platea... Que domus est Stephani, aurificis quondam Petri, habitatoris Iadre, data in tenutam et corporalem possessionem nobili uiro ser Maçolo de Fanfogna de mandato dominorum rectorum Iadre... de scitu... et uoluntate dicti Stephani pro executione vnus sententie late... contra dictum Stephanum in fauore dicti ser Maçoli in et pro quantitate centum quinquaginta ducatorum auri et expensis in millesimo trecentesimo nonagesimo primo... die quarto mensis aprilis... ..rectoribus... dedit, uendidit et deliberauit... supradicto ser Maçolo de Fanfogna domum supradictam... pro precio et nomine precii ducatorum trecentorum auri in auro... uidelicet reliquos ducatos centum quinquaginta auri in auro idem ser Maçolus emptor dedit, soluit et manualiter numerauit Stephano, aurifici supradicto, pro integra et completa solutione totius precii supradicti prout ipse Stephanus sic fuisse et esse asseruit et confessus fuit..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B V, F I, fol. 125'-126); NADA KLAJČ – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 538, bilj. 396.

¹⁰⁶ "...Nobilis vir ser Magiolus quondam ser Nicole de Fanfogna de Iadra... dedit, cessit et concessit... magistro Stephano, aurifici quondam Petri, habitatori Iadre, ibidem presenti... de tota et integra vna domo murata vndique et cuppis coperta... posita Iadre in confinio Sancti Laurentii de Platea infra hos confines... de trauesa ecclesia Sancti Laurentii mediante via comunis super qua (androna – prekriženo) cadunt stellicidia ecclesie Sancti Laurentii et stellicidia dicte domus, de borea via publica partim et partim domus dicte ecclesie Sancti Petri de Platea... que domus fuit olim dicti magistri Stephani et data fuit in tenutam et corporalem possessionem dicto ser Magiolo mandato duorum rectorum Iadre per tribunal Curie Iadre de scitu, presentia et uoluntate dicti magistri Stephani per tribunal Curie Iadre pro executione vnus sententie l(ate)... contra ipsum magistrum Stephanum et in fauorem dicti ser Magioli in et pro quantitate centum et quinquaginta ducatorum auri et expensis in millesimo CCC° nonagesimo primo, indictione quartadecima, die quarto mensis aprilis... cuius vigore deliberata, data, tradita et concessa fuit dicta domus per incantum tanquam plus offerenti dicto ser Magiolo per dinos rectores Iadre prout de dicta deliberatione et traditione constat publico instrumento breuiarii incantus scripto et publicato in millesimo trecentesimo nonagesimo primo, indictione quartadecima, die dominico, quartodecimo mensis mai, manu ser Articuctii olim Dominici de Riuignano, notarii iurati Iadre, et prout in dicto breuiario plenius continetur. Et hoc pro precio et nomine precii trecentorum ducatorum auri in auro... ..transferens et mandans dictus ser Magiolus dicto magistro Stephano omne ius, omnemque actionem... ..dictus ser Magiolus dedit et manualiter tradidit dicto magistro Stephano... dictum instrumentum breuiarii incantui... ..quod quidem pretium totum et integrum trecentorum ducatorum auri in auro dictus ser Magiolus fuit confessus et contentus penes se integraliter habuisse et recepisse a dicto magistro Stephano..." (DAZd, ZB, Vannes Bernardi de Firmo, B I, F I/4, fol. 70); NADA KLAJČ – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 538, bilj. 396; NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 36, bilj. 100.

- ¹⁰⁷“...presentibus Stephano, aurifice quondam Petri de Cataro, ciue ladre...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 55).
- ¹⁰⁸“...in via publica, iuxta Plateam magnam comunis, per oppositum domus magistri Stephani, aurificis quondam Petri, presentibus...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 73’). Ni u ovom se spisu ne spominje podrijetlo majstora pa ipak postoji mogućnost, vrlo malena s obzirom na sve navedeno, da je riječ o istoimenom zlataru iz Dubice za kojeg nije poznato gdje mu se nalazila kuća.
- ¹⁰⁹“...in curia Stephani de Cataro, aurificis, presentibus...” (DAZd, ZB, Iordanus de Nosdrogna, B un, F I, fol. 40).
- ¹¹⁰“...presentibus Prodolo, aurifice, quondam Andree et Stephano, aurifice, quondam Petri, habitatore ladre... Cressiolus, marangonus, filius quondam Drasioli, marangoni de Iadra... dedit, vendidit et tradidit Liparello, mercario quondam Georgii de (Ancona), habitatori ladre... capita vitium... posita ad Capragl...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 42, fol. 17). Iako nije navedeno da je Stjepan iz Kotora, izgledno je da se radi o njemu, jer se upravo on i poslije, kako stoji u daljnjem tekstu ovog članka, javlja u ulozi svjedoka zajedno sa zlatarom Prodolom Andrijinim.
- ¹¹¹U dokumentu se spominje marangon Nikola Arbusjanić koji Katici, ženi zlatara Pripka, sestri svoje pokojne žene Marice, poklanja pola kuće iz dote rečene Marice. “...in confinio Arsenatus ad Grapum, in domo habitationis Catice infrascripte, presentibus Produlo, aurifice quondam Andree, et Stephano, aurifice quondam Petri de Cataro, ambobus ciuibus ladre... Nicolaus, marangonus uocatus Arbussanich, filius Micouili, sartoris, cuius ladre, separatus ab ipso patre suo... dedit, tradidit et donauit Catice, eius cognate et filie quondam Martini Plissich, marinarii de Iadra, et uxori Pripchi, aurificis, filii quondam Simeonis de eadem ciuitate, totam et integram medietatem dotalem eidem donatori datam inextimatam in dote, pro dote et dotis nomine Marice, ipsius donatoris uxoris, pro indiuiso cum dicta Caticha vnus domus posite in ciuitate ladre in confinio Arsenatus in loco uocato Rasboy, cuius totius domus cum omnibus eius iuribus et pertinentiis hii sunt confines... de quirina est domus Stossie, matris dictarum Catice et Marice...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 157’); EMIL HILJE (bilj. 24), 234, bilj. 43.
- ¹¹²“...presentibus... et Stephano aurifice quondam Petri de Cataro, ambobus ciuibus ladre...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 198).
- ¹¹³Vidi bilj. 35. (3. svibnja 1398. god.).
- ¹¹⁴“...ladre, in Contrata Sancti Laurentii de Platea magna ladre, in via publica per oppositum domus infrascripti Stefani, aurificis, presentibus ipso Stefano, aurifice quondam Petri de Cataro... ciuibus ladre...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VII, fol. 67).
- ¹¹⁵“...Nobilis domina Helena, filia quondam ser Iacobi Lasnicich de Bicina et uxor Ratici Dochiassich de genere Zudomirich, cum uoluntate eiusdem uiri sui fecit suum procuratorem legitimum... ser Iohannem quondam Prodani de Luca presentem et acceptantem cum potestatem subscripsit specialiter et expresse in causa litem et conuentionem... cum Stefano, aurifice quondam Petri de Cataro, ciue et habitatore

Iadre, nomine et occasione vnus domus habitationis ipsius Stefani, aurificis, posite ladre in confinio Sancti Laurentii prope Plateam magnam comunis infra suos confines, quam ipsam constituens asseruit esse suam...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VII, fol. 99).

¹¹⁶Vidi bilj 104 (1. travnja 1391. god.).

¹¹⁷“...presentibus Stefano, aurifice quondam Petri de Cataro...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B V, F II, br. 39, fol. 1); NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 29, bilj. 64.

¹¹⁸Filip je od Nikolotina oca, zlatara Stjepana Petrova iz Dubice primio dotu 14. veljače 1395. “...Philippus pronominatus Bescoto, filius quondam Ziuitci de Bosco, cuius ladre, ...fuit confessus et contentus se habuisse et recepisse ac sibi integre datos, solutos et numeratos a Stephano, aurifice quondam Petri, habitatore ladre, libras sexcentas soldorum paruorum... et a domina Margarita, relicta quondam Martini de Bosco, libras duascentas soldorum paruorum... sunt in summa librae octingente... et hoc pro dote et dotis nomine Nicolote, filie dicti Stephani et... uxoris dicti Filippi...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B I, F I/3, fol. 87); NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 37, bilj. 104.

¹¹⁹“...Çannobius, pilliparius quondam Francissci de Florentia, habitator ladre, et Stephanus quondam Vulcene de Bosco, merçarius, ac frater Tomas ordinis fratrum predicatorum de Iadra ut comissarii testamentarii quondam Philippi Biscocti de Bosco ex una parte, et dompmina Margarita, vxor et relicta quondam magistri Stephani, aurificis, ut auia materna Clare, filie quondam dicti Phillipi Biscocti... deuenerunt ad inuicem et vicisim occaxione alimentorum dicte Clare, pupille filie dicti quondam Phillipi Biscocti, videlicet quia dicta domina Margarita fuit confessa et contenta penes se habuisse et recepisse a predictis comissariis dicti Phillipi pro alimentis dicte Clare a die mortis dicti Phillipi usque in presentem diem libras centum paruorum de quibus fecit eisdem comissariis finem et quietationem generalem... ..Item dicti comissarii promisserunt et conuenerunt stare et soluere eidem donne Margarite pro alimentis dicte Clare pro tribus annis proxime futuris hodie incipiendis et ut sequitur finiendis libras centum quinquaginta paruorum videlicet libras quinquaginta anno quolibet dictorum trium annorum... ..Actum ladre ante domum habitationis dicte Margarite...” (DAZd, ZB, Vannes Bernardi da Firmo, B I, F II/2, fol. 419’).

¹²⁰“...Cum domina Margarita, relicta Stefani, aurificis, cuius olim ladre, teneret, nutriret et victum et vestitum dare deberet eidem Clare, eius nepotis et filie quondam Filipi de Bosco, eius generi, pro libris quinquaginta paruorum pro singulo anno habendis a magistro Zanobio, pilipario et a Stefano de Bosco, comissariis dicti Filipi de Bosco ut aseruerunt. Et predicta domina Margarita... fuit confessa ac contenta se habuisse et recepisse a dictis comissariis dante et soluenta pro anno presente inceptis primo ianuarii presente et finitum vltimo decembris proxime futuri libras quinquaginta paruorum...” (DAZd, ZB, Iohannes de Trottis, B un, F I/1, fol. 28; Isto, F II, fol. 47).

¹²¹“...Et primo probare intendo et proba quod die quo sepulta fuit dicta quondam domina Cecilia, ser Marcus de Pomo suprascriptus intrauit in domum dicte done Cecilie et ex ea domo accepit de argento laborato et partim deaurato

dicte domine Cecilie ponderis vnciarum centum et decem nouem. Item proba quod totum dictum argentum acceptum per dictum ser Marcum idem ser Marcus dedit et assignauit infrascripto fratri Gradino ut ipsum argentum defferet ad domum dicti ser Marci de Pomo. Item proba quod cum dicto argento dictus ser Marcus de Pomo et dictus frater Gradinus venerunt ad stationem magistri Stefani, aurificis quondam Petri de Captaro (!), cuius et habitatoris Iadre. Item proba quod totum dictum argentum ad petitionem dicti ser Marci de Pomo ponderatum fuit per dictum magistrum Stefanum, aurificem, et in pondere repertum fuit esse vncias centum et decem nouem. Frater Gradinus ordinis fratrum predicatorum testis ad predictum. Item proba quod totum dictum argentum sic ponderatum portatum fuit per dictum fratrem Gradinum ad domum dicti ser Marci de Pomo et in eius ser Marci domo dimissum. ..." (DAZd, Curia maior ciuiliu Iadrensis, Kut. 2, F 9, fol. 34-34').

¹²² "...Actum Iadre in curia domus habitationis infrascripte domine Margarite... ..Domina Margarita, relicta quondam Stefani, aurificis de Iadra, fuit confessa... se habuisse et recepisse a Zanobio, pelipario quondam Francisci de Florentia, habitatore Iadre, et a Stefano, mercario quondam Uulcine de Bosco de Iadra, commissariis quondam Filippi de Bosco, dantibus et soluentibus pro alimentis, uictu, uestitu, expensis et gubernatione Clare, neptis dicte Margarite et filie dicti quondam Filippi de Boscho videlicet pro vno anno incepto die primo presentis mensis ianuarii et ut sequitur finiendi librarum quinquaginta soldorum paruorum..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B V, F 102, fol. 16).

¹²³ "...Domina Margarita, relicta quondam Stefani, aurificis quondam Petri, fuit confessa... recepisse a Zanobio, pelipario quondam Francisci de Florentia, habitatore Iadre, et Stefano, mercario quondam Uulcine Uedopia de Iadra, ut commissariis et commissario nomine quondam Filippi Biscoto (dantibus et soluentibus – prekriženo) et a dicto Zanobio ut procurator et procuratorio nomine (presbitri – prekriženo) fratris Tomasii ordinis fratrum minorum de Iadra etiam commissarii dicti quondam Filippi librarum quinquaginta paruorum pro resto et completa solutione totius (jedna riječ nečitka) quod ipsa habere debent a dictis commissariis... ..Clare, filie dicti..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B V, F 104, fol. 25'-26).

¹²⁴ "...in Contrata (Sancti) Laurentii in domo infrascripte Margarite, presentibus Nucio qu(ondam) Vcinelli de Firmo... ..Margarita, relicta olim Stefani, aurificis, filii quondam Petri de Cataro, cuius et habitatrix Iadre, fuit confessa se habuisse a Zanobio, pelipario quondam Francisci de Florentia et a Stefano, mercario quondam Volcine de Bosco, ciuibus et habitatoribus Iadre, commissariis olim Filippi Biscoti, filii quondam Ciuitani de Bosco, etiam cuius Iadre, institutis ab eo in eius ultimo testamento scripto manu mei Articutii notarii infrascripti dantibus et soluentibus eidem Margarite de bonis commissarie et hereditatis dicti quondam Filippi libras septuaginta quinque soldorum paruorum pro integra et completa solutione victus et alimentorum Clare, filie dicti quondam Filippi Biscoti et neptis dicte Margarite pro vno anno proxime preterito finito et completo die duodecimo mensis februarii proxime preteriti..." (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B III, F X, fol. 36); NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 29, bilj. 64.

¹²⁵ Graditelj i kipar Nucije Ucinellijev iz Ferma djelovao je u Zadru i Fermu početkom 15. stoljeća (CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 31-32).

¹²⁶ "...Incantatur et per incantum... vnus domus vndique murate, cuppis cohoperate partim et partim planchis, posite Iadre, in capite Platee magne, parte boreali, infra hos confines de quirina est via publica, de sirocho partim est via publica et partim possidet ecclesia Sancti Petri de Platea, de trauesa est ecclesia Sancti Laurentii de Iadra androna comuni mediante et de borea possidet commissaria quondam Stephani aurificis mediante muro comuni..." (DAZd, ZB, Iohannes de Casulis, B un, F IV/7, fol. 523).

¹²⁷ I. Petricioli s rezervom iznosi pretpostavku da je otac nekog zlatara Stjepana Petrova bio zlatar Petar zvan Turco. (NADA KLAJČ – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 538, bilj. 397.)

¹²⁸ DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/10, fol. 390; TOMISLAV RAUKAR – IVO PETRICIOLI – FRANJO ŠVELEC – ŠIME PERIČIĆ, 1987., 168, bilj. 243; NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 23, bilj. 40, 29, bilj. 64; GIUSEPPE PRAGA (bilj. 33), 138.

¹²⁹ "...Magister Stephanus, aurifex quondam Petri, habitator Iadre ex (vna parte) et Stephanus, aurifex, filius Iaxudi de Velicha ex altera parte, ambe dicte partes pacto specialiter se ad inuicem conuenerunt hoc modo videlicet quod dictus Stephanus de Velicha solempni stipulatione promixit et se obligauit ipsi magistro Stephano, aurifici stare, laborare et habitare cum dicto magistro Stephano, aurifice hinc ad duos annos proxime venturos et completos qui facere tenetur et debet omnia opera et seruicia honesta in statione et domo dicti magistri Stephani et extra sub per dictum magistrum Stephanum, uel alium eius nomine comissa suo posse die notuque bene, fideliter et legaliter, omnibus malicia et fraude postpositis et ab eo non recedere neque a suis seruiciis et operibus desistere uel manchare... nec ei furtum uel dannum maliciose sibi facere uel comitere et facere volenti non consentire set potius pro posse illud eutare. Et dictus magister Stephanus, aurifex solempni stipulatione promisit ipsi Stephano de Velicha ipsum Stephanum de Velicha per totum dictum terminum benigne tenere et tractare et ante dictum terminum a se non licenciare uel expelere et ei dare et facere expensas per totum dictum terminum de vitu et vestitu decenter... et artem suam ei legaliter docere et demonstrare et pro suis fatichis et laboribus... duorum annorum ei dare ducatos octo auri. Que omnia... promixerunt... dicti contrahentes semper solempni sibi ad inuicem et vicisim videlicet vnus alteri et alter alteri actendere, obseruare et adimplere et non contrafacere uel uenire... ..Pro quo Stephano de Velicha... fideiusserunt et se pleçios et principales pagatores extiterunt ipsi magistro Stephano, aurifici (oštećeno nekoliko riječi) peliparius quondam Brani et Paulus, aurifex filius Miclausi, habitator Iadre... ..presentibus magistro Iohanne, marangono quondam magistri Georgii... ambobus de Iadra..." (DAZd, ZB, Petrus Perençanus, B II, F II/VI, fol. 20'); NADA KLAJČ – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 538, bilj. 396.

¹³⁰ Vjerojatno se Stjepana Petrova u ovome dokumentu ipak može poistovjetiti s istoimenim zlatarom iz Dubice, budući da se zlatar Stjepan Petrov iz Kotora u zadarskim spisima prvi put javlja tek 1385. godine.

¹³¹ "...presentibus magistro Stephano, aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Petrus Perençanus, B II, F II/XVI, fol. 4').

- ¹³²“...presentibus Stefano, aurifice quondam Petri et Prodolo, aurifice quondam Andree, habitatore Iadre...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B II, F 18, fol. 6’). Vjerojatno je riječ o Stjepanu Petrovu iz Kotora budući da se upravo on 26. siječnja i 15. lipnja 1393. godine spominje kao svjedok zajedno sa zlatarom Produlom Andrijinim. “...Actum Iadre in Platea comunis, presentibus Prodolo, aurifice quondam Andree, et Stephano, aurifice quondam Petri, habitatoribus Iadre testibus...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 42, fol. 17); “...in confinio Arsenatus ad Grapum, in domo habitationis Catice infrascripte, presentibus Produlo, aurifice quondam Andree, et Stephano, aurifice quondam Petri de Cataro, ambobus ciuibus Iadre... ..Nicolaus, marangonus uocatus Arbussanich, filius Micouili, sartoris, cuius Iadre, separatus ab ipso patre suo... dedit, tradidit et donauit Catice, eius cognate et filie quondam Martini Plissich, marinarii de Iadra, et uxori Pripchi, aurificis, filii quondam Simeonis de eadem ciuitate, totam et integram medietatem dotalem eidem donatori datam inextimatam in dote, pro dote et dotis nomine Marice, ipsius donatoris uxoris, pro indiuiso cum dicta Caticha vnus domus posite in ciuitate Iadre in confinio Arsenatus in loco uocato Rasboy, cuius totius domus cum omnibus eius iuribus et pertinentiis hii sunt confines... de quirina est domus Stossie, matris dictarum Catice et Marice...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B II, F VI, fol. 157’); EMIL HILJE (bilj. 24), 234, bilj. 43.
- ¹³³“...presentibus... et Stephano, aurifice quondam Petri, habitatoribus Iadre...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B I, F I, fol. 93’; Isto, B IV, F I, fol. 58).
- ¹³⁴“...ser Nicolaus quondam Zuetani, scribe de Iadra, habitator Segne, fecit suum procuratorem legitimum et generalem Stephanum, aurificem quondam Petri, habitatore Iadre...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F I, fol. 110).
- ¹³⁵“...presentibus... et ser Produlo, aurifice quondam Andree, ambobus de Iadra... ..Ser Zoilus et ser Donatus, fratres et filii ser Zanini de Cosa, nobiles ciues Iadre... dederunt et uendiderunt Stephano, aurifici, habitatori Iadre quondam Petri, tria sua derra et petias terre cum omnibus oliuariis existentibus in eis gognaium decem uel circa et plus uel minus prout esse reperte fuerunt posita in tribus clapis in districtu Iadre in confines Sancte Marie Heremitarum... ..pro precio ducatos auri viginti quinque ad soldos LXXX pro ducato...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F I, fol. 151’). Dokument je prekrizen.
- ¹³⁶“...presentibus Blasio, marangono quondam Iacobi Beuilaqua et Stephano, aurifice quondam Petri, habitatore Iadre. ...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F I, fol. 139).
- ¹³⁷“...Zuitcus Stoycouich de Bichachi se sponte et sua propria uoluntate obligando Bartolo, aurifici quondam Bogdani de Iadra, promisit eidem Bartolo stare cum eo et seruire ei in arte aurificum bene, fideliter et legaliter hinc ad unum annum proxime futurum et hoc ideo quod dictus Bartolus promisit dare eidem expensis omnibus... et pro suo salario dicti anni decem ducatos auri ad rationem librarum IIII^of pro quolibet ducato... ..presentibus Stefano, aurifice quondam Petri et Georgio, aurifice quondam Iohannis, habitatoribus Iadre...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B II, F 25, fol. 21’).
- ¹³⁸“...presentibus Stephano, aurifice quondam Petri...” (DAZd, ZB, Raymundus de Modiis, B un, F I, fol. 376’).
- ¹³⁹“...presentibus... et magistro Stephano, aurifice quondam Petri, ciuibus Iadre...” (DAZd, ZB, Raymundus de Modiis, B un, F I, fol. 418).
- ¹⁴⁰“...(S)tefanus, aurifex quondam Petri, habitator Iadre, procurator et procuratorio nomine Nicolai quondam Cuitani de Iadra, habitatori Segne, ...fuit confessus et contentus se habuisse et recepisse a ser Macolo quondam ser Nicolai de Fanfogna, ciue Iadre, librarum centum paruorum... pro parte solutionis librarum centum septuaginta vnus paruorum in quibus idem ser Macolus obligatus fuit dicto Nicolao pro precio septingentarum assidum...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B II, F 32, fol. 18’).
- ¹⁴¹“...presentibus... et Stephano quondam Petri aurifice, ambobus ciuibus Iadre...” (DAZd, ZB, Nicolaus de Flumine, B un, F I/2, fol. 16’; Isto, F II/1, fol. 32a-32a’).
- ¹⁴²“...Stefanus, aurifex quondam Cernote, habitator Iadre, fuit confessus et contentus se teneri et dare debere Stefano, aurifici quondam Petri, habitatori Iadre, decem ducatos auri boni et iusti ponderis pro resto pretii vnus centure de argento per ipsum Stefanum Cernote empte, habite et recepte a dicto Stephano Petri pro ducatos L auri.promittens dictos decem ducatos ei dare hinc ad unum mensem proxime futurum sub pena quarti et cetera...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 39, fol. 2’). Dokument je poništen 16. srpnja 1392. godine.
- ¹⁴³“...presentibus Produlo quondam Andree et Stephano quondam Petri, ambobus aurificibus et ciuibus Iadre...” (DAZd, ZB, Articutus de Riuignano, B IV, F II – dodatak, fol. XV’).
- ¹⁴⁴“...Item dixit se teneri Stephano, aurifici quondam Petri, quodquod dicet ipse Stephanus libras uiginti paruorum...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B I, F I/3, fol. 77).
- ¹⁴⁵“...presentibus... et Stefano, aurifice quondam Petri, habitatore Iadre...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 40, fol. 4’).
- ¹⁴⁶“...Blaxius Uodanich, marangonus, quondam Iacobi de Iadra, vendi(dit) Stephano, aurifici quondam Petri, habitatori Iadre, unam terram oliuatam cum XVIII pedibus oli(arum)... positam ultra po(rtum) Iadre ad Sanctam Mariam Heremitarum... ad habendum et cetera pro pretio quinque ducatorum auri...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 53, fol. 16). Zbog oštećenja spis nije moguće precizno datirati, ali budući da su dokumenti u tom svešćiću poredani kronološkim redom, vjerojatno je riječ o 10. ili 11. ožujku.
- ¹⁴⁷“...presentibus... et Stefano, aurifice quondam Petri, habitatoribus Iadre...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 55, fol. 5-5’).
- ¹⁴⁸“...Peruoslaus Petrouich de Butinauas dedit, concessit et locauit Tomasium, filium suum ibidem presentem et sponte (consentientem) consentientem (!) ad standum cum Stephano, aurifice quondam Petri, habitatore Iadre, hinc ad decem annos proxime futuros in arte aurificum... (oštećeno)... stabit... (oštećeno)... et seruiet ei in arte aurificum... (oštećeno)... furtum non faciet... (oštećeno)... et ab eo non discedet ante finem dictorum decem annorum. Et versa uice dictus Stefanus promisit ipsum Tomasium dictam artem aurificum fideliter docere... benigne tractare ac dare victum, uestitum, calciamentum... et in fine dictorum decem annorum dare ei unum mantellum et unam gonellam de panno griso nouo, unum capucium et unum par caligarum de panno latino,

- unam camisiam nouam et unum par calçaiorum nouorum et omnia ordigna seu fabrilia dicte artis sufficientia secundum consuetudinem ciuitatis Iadre..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 60, fol. 23'-24).
- ¹⁴⁹ "...ultra portum Iadre, in confinio ecclesie Sancte Marie Heremitarum... de borea Stefanus, aurifex quondam Petri, habitator Iadre..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B III, F 62, fol. 24).
- ¹⁵⁰ "...presentibus... Stephano, aurifice quondam Petri, habitatore Iadre..." (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B IV, F 73, fol. 13').
- ¹⁵¹ "...guardianus fratralie Sancti Iacobi de Iadra fuit contentus... se habuisse... a ser Nicoletto quondam Blaxii et ser Matheo, speziario, tanque comissariis quondam domine Margarite, relicte magistri Stephani, aurificis de Iadra, libras quinguaginta paruorum quas ipsa reliquit dicte fratralie in reparatione scole in eius vltimo testamento..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B II, F III/6, fol. 253'). U ovom slučaju nije moguće utvrditi je li Margarita bila udovica Stjepana Petrova iz Dubice ili istoimenog zlatara iz Kotora budući da su obojica imali žene tog imena. No 1420. godine bila je sročena oporuke žene Stjepana Petrova iz Dubice pa je izgledno da se i u ovom dokumentu radi upravo o njoj.
- ¹⁵² 1413., 19. ožujka: "...presentibus... et magistro Stephano aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/10, fol. 370'); 1413., 12. listopada: "...presentibus... et magistro Stephano aurifice quondam Petri..." (DAZd, ZB, Theodorus de Prandino, B I, F I/10, fol. 478').
- ¹⁵³ Vidi bilj. 128.
- ¹⁵⁴ IVO PETRICIOLI, Najstariji inventar riznice zadarske katedrale, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 26, Split, 1986.-1987., 163.
- ¹⁵⁵ N. Jakšić u prilogu o srednjovjekovnom zlatarstvu Kotora nastalu za katalog o blagu Kotorske biskupije kratko spominje Stjepana i Pavla kao braću i povezuje ih s križevima u Božavi i Ninu, no bez neospornih uporišta u dokumentima za prvu tvrdnju i bez temeljitijih obrazloženja o atribuciji. (NIKOLA JAKŠIĆ, Sakralno zlatarstvo Kotora u razvijenom srednjem vijeku, u: Zagovori svetom Tripunu – Blago Kotorske biskupije (katalog izložbe), Zagreb, 2009., 120)
- ¹⁵⁶ CARLO FEDERICO BIANCHI, *Zara Cristiana*, II, Zara, 1879., 253; THOMAS GRAHAM JACKSON, *Dalmatia, the Quarnero and Istria*, Vol. I., Oxford 1887., 346; CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 122; IVO PETRICIOLI (bilj. 1, 1963.), 134-139, sl. 1, tabla I/a, b; IVAN BACH, Zlatarstvo, u: Enciklopedija likovnih umjetnosti, 4), Zagreb, 1966., 634; IVO PETRICIOLI, Osvrt na ninske građevne i umjetničke spomenike srednjega i novoga vijeka, *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, 16-17, Zadar, 1969., 351; MARIJAN GRGIĆ, Zlato i srebro Zadra i Nina, Zagreb, 1972., 171, sl. 79; IVO PETRICIOLI (bilj. 1, 1974.), 102; NADA KLAJIĆ – IVO PETRICIOLI (bilj. 14), 542; IVAN BACH, Zlatarski žigovi na nekim predmetima u Zadru i Ninu, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 21 (Fiskovićev zbornik 1), Split, 1980., 517, 521-522; MILJENKO DOMIJAN, *Riznica župne crkve u Ninu*, Zadar, 1983., 32; IVO PETRICIOLI, 1000 godina umjetnosti u Zadru; Zadar, 1988., XVIII;
- MILJENKO DOMIJAN – IVO PETRICIOLI – PAVUŠA VEŽIĆ, *Sjaj zadarskih riznica (katalog izložbe)*, Zagreb, 1990., 23, 232-233, 329; IVO PETRICIOLI, Osvrt na dva gotička procesionalna križa u Kalima, izlaganje s Okruglog stola *Priopćenja o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Kali (povodom 700. Obljetnice prvoga poznatog spomena Kali i kulta Sv. Lovre u njima)*, Kali, 7.-9. kolovoza 1999. (u tisku); LIBRI DI PIETRA, 1999., 99 (sl. 89), 100; *Hrvatska i Europa*, ... (bilj. 1), 685; I. PETRICIOLI, *Zlato i srebro Zadra i Nina*, Zagreb, 2001., 68; NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 26, 28, 29, 31, 36, 149-151, 153, sl. 060, 060a, 060b; IVO PETRICIOLI, *Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru*, Zadar, 2004., 53; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 2), 19; IVO PETRICIOLI, *Umjetnička baština Zadra*, Zadar, 2005., 267-271, 274-276; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 8), 1279-1285.
- ¹⁵⁷ CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 127, 202; IVO PETRICIOLI (bilj. 1, 1963.), 134, 136-140, tabla II/a, b; IVAN BACH (bilj. 156, 1966.), 634; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 1969.), 351; IVO PETRICIOLI (bilj. 1, 1963.), 102; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 1988.), XVIII; MILJENKO DOMIJAN – IVO PETRICIOLI – PAVUŠA VEŽIĆ (bilj. 156), 23, 329; IVO PETRICIOLI, Srednjovjekovni umjetnički spomenici na Dugom otoku, *Zadarska smotra*, god. XLII., br. 1-2, Zadar, (1993.); Isto u: *Dugi otok, Zbornik radova*, Zadar, 1997., 185; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 1999.) (u tisku); *Hrvatska i Europa*, ... (bilj. 1), 685; NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 26, 28, 30, 31, 151, 152-153, sl. 061; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 2004.), 53; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 2), 19; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 2005.), 267, 271-276; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 8), 1285-1288.
- ¹⁵⁸ IVO PETRICIOLI (bilj. 1, 1963.), 134, 137-140, tabla III/a, b; IVO PETRICIOLI (bilj. 1, 1963.), 102; I. PETRICIOLI, 1988., XVIII; M. DOMIJAN – I. PETRICIOLI – P. VEŽIĆ, 1990., 23; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 1999.) (u tisku); *Hrvatska i Europa*, ... (bilj. 1), 685; NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 31, 151, 153; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 2004.), 53; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 2), 19; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 2005.), 267, 274-276; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 8), 1288-1292.
- ¹⁵⁹ IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 1999.) (u tisku); NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 26, 28, 31, 151, 153-154, sl. 062, 062a, 062b; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 2004.), 53; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 2), 19; IVO PETRICIOLI (bilj. 156, 2005.), 275-276; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 8), 1292-1296.
- ¹⁶⁰ Vidi bilj. 156-159.
- ¹⁶¹ Restauracija toga križa koja je upravo u tijeku u zadarskoj Restauratorskoj radionici možda će razotkriti da je riječ ipak o srebrnom križu koji je prekriven obilnom patinom.
- ¹⁶² Dva sačuvana i potpisana rada zlatara Stjepana Venčuna (Venzona) datiraju se u konac 16. st. Vidi: TOMISLAV RAUKAR – IVO PETRICIOLI – FRANJO ŠVELEC – ŠIME PERIČIĆ (bilj. 128), 296; NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 247-249.
- ¹⁶³ IVO PETRICIOLI (bilj. 157, 1999.), (u tisku).
- ¹⁶⁴ NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 152.
- ¹⁶⁵ NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 154.

¹⁶⁶Opširnije u kataloškim jedinicama o škrinjicama-relikvijarima za lubanju Sv. Grgura Pape i za lubanju Sv. Zoila te ophodnim križevima iz Novigrada, Paga, Pašmana, Sukošana, križu bratovštine Bogorodičina Začeca u crkvi Sv. Šimuna u Zadru i križu iz župne crkve u Dračevcu Zadarskom. NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 27, 130-138, 140-141; NIKOLA JAKŠIĆ, *Rapporti veneto dalmati nell'oreficeria Trecentesca*, u: *Letteratura, Arte, Cultura tra le due sponde dell'Adriatico, Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa Književnost, umjetnost, kultura između dviju obala Jadrana* (Zadar – Nin, 3.-4. studenoga 2006.), Zadar, 2008., 299-326. MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 8), 1043-1056, 1246-1265, 1269-1279. Podaci o literaturi vezanoj uz spomenuti komparativni materijal s područja sjeverne Italije nalaze se u bilješkama ovdje citiranih radova.

¹⁶⁷VINICIJE B. LUPIS, Prilog poznavanju dubrovačkoga zlatarstva XIV. stoljeća, *Peristil*, 39, Zagreb, 1997., 27-34. Vidi i kataloške jedinice o bisti-relikvijaru Sv. Silvestra i ophodnom križu bratovštine Bogorodičina Začeca u crkvi Sv. Šimuna u Zadru u: NIKOLA JAKŠIĆ – RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 2), 88-91, 140-141; MARIJANA KOVAČEVIĆ (bilj. 8), 1134-1141, 1269-1275.

¹⁶⁸“...Idcirco Radislaus, aurifex quondam Vtisseni, habitator Iadre... ..fideicommissarios... instituit... et Nicolam Marcouich, aurificem... ..Item dixit quod omnia bona mobilia quam ipse Nic(ola) Marcouich suprascriptus, eius sotiis, habent in societate sunt communia inter eos (oštećena jedna riječ) videlicet denarii, argentum, laboreria feramenta et omnia alia exceptis (jedna riječ oštećena) duas capsellas (jedna riječ oštećena) arcellam et unum uasellum...” (DAZd, ZB, Petrus de Serçana, B I, F II/1, fol. 451’-F II/2 fol. 452); CVITO FISKOVIĆ (bilj. 49), 118, 198, bilj. 727.

¹⁶⁹Na temelju podataka u radu C. Fiskovića nije moguće utvrditi precizno vrijeme kada se taj zlatar spominje u Dubrovniku. CVITO FISKOVIĆ, *Dubrovački zlatari od XIII. do XVII. stoljeća*, *Starohrvatska prosvjeta*, III. serija, 1, Zagreb, 1949., 177-178.

¹⁷⁰Na brojnim korekcijama priloga i svih prijepisa dokumenata u bilješkama najsrdačnije zahvaljujem profesoru Milenku Lončaru s Odjela za klasičnu filologiju Sveučilišta u Zadru. Eventualne preostale greške u transkripcijama rezultat su isključivo mojih propusta.

Riassunto

Gli orefici Paulo e Stefano di Pietro da Cattaro – maestri delle croci processionali gotiche da Nona, Bozava, Ugliano e Kali?

L'articolo presenta tutto il materiale d'archivio disponibile e in gran parte finora inedito sulle attività dei due maestri orafi, nativi di Cattaro, i quali alla fine del '300 e nella prima metà del '400 lavoravano a Zara ottenendo nel corso di molti anni, anzi per molti decenni di lavoro versatile, notevole reputazione e delle proprietà. Il fatto che condivisero l'origine e il patronimico, insieme a una serie di notizie archivistiche, in particolare quelle che confermano i contatti tra i due orefici, suggeriscono che fossero fratelli, ciò che potrebbe aumentare l'esattezza dell'ipotesi, che è già stata avanzata nella letteratura critica, dell'orafo Paulo di Pietro come autore della croce processionale di Bozava datata tra la fine del '300 e l'inizio del '400, ed anche la possibilità che Stefano di Pietro sia autore della

croce simile che si trova a Nona. Quest'ultima croce, che è proprio firmata da un Maestro Stefano, fu messa in relazione dal professor Ivo Petricioli con l'orafo Stefano Crnjini detto Francoj, collaboratore dell'orafo milanese, raccogliendo così intorno a quest'opera d'arte tutto il gruppo delle croci iconograficamente e stilisticamente analoghe provenienti dalle parrocchie insulari dell'arcipelago di Zara, e tra di loro la citata croce di Bozava. Sembra per questo opportuno, in occasione della morte del professor Petricioli, dedicare questo lavoro alla problematica della paternità delle croci processionali gotiche di Zara alla cui conoscenza ha dato un contributo inestimabile.

Parole chiave: Zara, Cattaro, '300, oreficeria, croci processionali